

BILTEN 2. KONFERENCIJE O FILMSKOJ PISMENOSTI

FILMSKA UMJESTNOST I MENTALNO ZDRAVLJE DJECE I MLADIH

ZAGREB, SVIBANJ 2026.

**FILMSKA
PISMENOST**

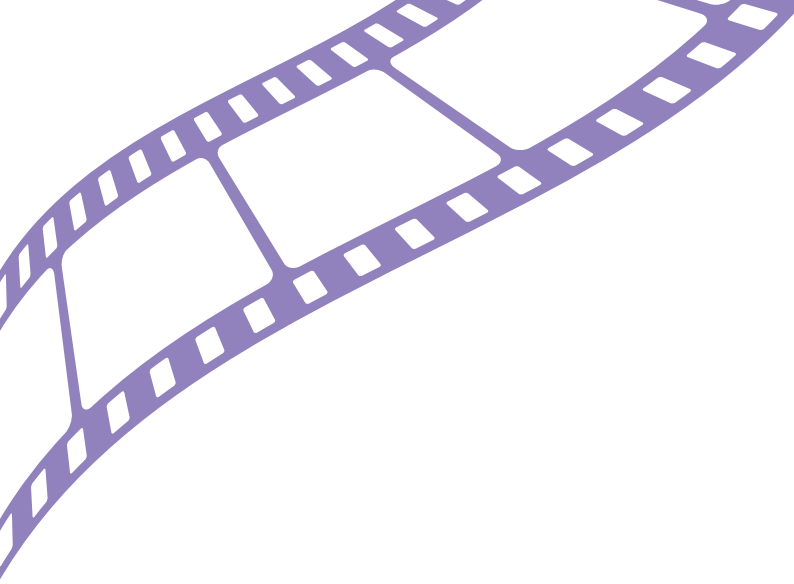
**Hrvatski
audiovizualni
centar**
Croatian Audiovisual Centre

**FILMSKA
PISMENOST**

**Hrvatski
audiovizualni
centar**
Croatian Audiovisual Centre

IMPRESSUM

BILTEN 2. KONFERENCIJE O FILMSKOJ PISMENOSTI

Izdavač: Hrvatski audiovizualni centar, Odjel za filmsku pismenost i razvoj publike

Godina izdanja: 2026.

Za izdavača: Christopher Peter Marcich, ravnatelj

Urednica: Ingrid Padjen Đurić, voditeljica Odjela za filmsku pismenost i razvoj publike

Lektura: Tamara Damjanović

Fotografije: Dražen Kokorić, Jurica Galoić

Grafička obrada i prijelom: Ana Juričić / ZIA produkcija d.o.o.

SADRŽAJ

05

PROGRAM

07

RIJEČ RAVNATELJA

09

RIJEČ VODITELJICE ODJELA ZA FILMSKU PISMENOST I RAZVOJ PUBLIKE

11

RIJEČ MINISTRICE KULTURE I MEDIJA RH

13

RIJEČ RAVNATELJICE AGENCIJE ZA ODGOJ I OBRAZOVANJE

15

RIJEČ ZAMJENIKA RAVNATELJA AGENCIJE ZA ELEKTRONIČKE MEDIJE

17

RIJEČ POMOĆNICE PRAVOBRANITELJICE ZA DJECU

20

ŠTO RADIMO – AKTIVNOSTI ODJELA ZA FILMSKU PISMENOST

23

PREDSTAVLJANJE KNJIGE „FILMSKA UMJETNOST I MENTALNO ZDRAVLJE DJECE I MLADIH”

53

PROMOCIJA ANIMIRANOG FILMA „ANA I LOVRO U SVIJETU FILMA“

55

PRIMJERI DOBRE PRAKSE

61

NAGRADE ZA IZVRSNOST U RAZVOJU FILMSKE PISMENOSTI

69

VIDEO “KAKO DJEČJI FILM RAZVIJA EMPATIJU I EMOCIJE”

PROGRAM

2. KONFERENCIJA O FILMSKOJ PISMENOSTI

Filmska umjetnost i mentalno zdravlje djece i mladih

13.4.2026. | 10 - 13 h | Kaptol Boutique Cinema u Zagrebu (dvorana 3)

- 10:00** ○ **Otvorenje Konferencije i pozdravni govori**
- Hrvatski audiovizualni centar
 - Ured pravobraniteljice za djecu
 - Agencija za odgoj i obrazovanje
 - Ministarstvo znanosti, obrazovanja i mladih
 - Ministarstvo kulture i medija
- 10:15** ○ **Predstavljanje rada *Odjela za filmsku pismenost i razvoj publike* pri Hrvatskom audiovizualnom centru (Ingrid Padjen Đurić)**
- 10:20** ○ **Promocija knjige *Film i mentalno zdravlje djece i mladih* i tematski Okrugli stol**
- dr. sc. Nikica Gilić, autor knjige i redoviti profesor filmologije na Filozofskom fakultetu u Zagrebu
 - Ida Šamanović, autorica knjige i spec. kliničke psihologije – psihoterapeut
 - Marina Zlatarić, autorica knjige, profesorica hrvatskoga jezika u osnovnoj školi i filmska edukatorica
 - Đurđica Radić, autorica knjige, profesorica hrvatskoga jezika u srednjoj školi i filmska edukatorica
 - dr. sc. Bruno Krajčić, recenzent knjige i filmolog
 - Mirna Medaković Stepinac, ambasadorica UNICEF-a i glumica
- 11:00** ○ **Predstavljanje animiranog filma *Ana i Lovro u svijetu filma - Filmski rodovi* (Petra Zlonoga)**
- 11:10** ○ **Predstavljanje primjera dobre prakse – videoprezentacije**
- Školska filmska družina ZAG
 - Hrvatska mreža neovisnih kinoprikazivača
 - Foto kino video klub Zaprešić
 - 10 godina Senzomih projekcija - doc. dr. sc. Eva Brlek i Hrvatski filmski savez
 - Portal Vrt svoj film - sigurno mjesto za film u razredu
- 12:10** ○ **Dodjela nagrada izvrsnosti u razvoju filmske pismenosti u Hrvatskoj**

Christopher Peter Marcich

RAVNATELJ HRVATSKOG
AUDIOVIZUALNOG CENTRA

ČAST MI JE, U IME CIJELE EKIPE HAVC-A, ZAHVALITI SVIMA I ZAŽELJETI VAM DOBRODOŠLICU.

PROGRAM KOJI VODI INGRID PADJEN ĐURIĆ JEDAN JE OD KLJUČNIH ELEMENATA NAŠEGA RADA. ODJEL KOJIM UPRAVLJA ZOVE SE „FILMSKA PISMENOST I RAZVOJ PUBLIKE“, I TO S RAZLOGOM. ŽELIMO RAZVIJATI PUBLIKU ZA BUDUĆE FILMOVE I BUDUĆE GLEDATELJE, ALI ŽELIMO I PISMENU PUBLIKU.

Riječ je o publici koja je od najranije dobi izložena filmu, ali i drugim dimenzijama filma, o kojima ćemo više čuti kasnije na okruglom stolu. To je jedan od važnih ciljeva ovog programa.

Ingrid to vodi izvrsno. Već smo došli do stotina aktivnosti, od kojih su mnoge zapažene i na međunarodnoj razini. Kao primjer mogu navesti knjigu za koju me već traže izdanje na engleskom jeziku, iako još nije ni objavljena – interes dolazi od kolega iz drugih filmskih centara, ali i iz Europske komisije.

Osim toga, tu su i drugi kreativni programi. „Kino, igra, film“ pokrenut je prošle godine, a također je prepoznat i izvan Hrvatske. Riječ je o kreativnom programu koji povezuje film, kino i edukaciju, u sklopu kojeg djeca imaju priliku kroz film i igre komentirati i produbljivati ono što su naučila. Tu su i programi „Dani filmske pismenosti u kinu“ i „Mala škola filmske pismenosti“. Zaista je riječ o hvalevrijednom radu.

Zahvalni smo što imamo sjajnu podršku Ministarstva kulture i medija te ministrice Nine Obuljen Koržinek. To vam govorim kao osoba koja je u kontaktu sa svim kolegama iz filmskih centara Europe – često mi čestitaju i ističu koliku sreću imamo da imamo ministricu koja toliko poznaje sektor i koja kroz Ministarstvo pruža kontinuiranu podršku u okvirima mogućeg.

NEĆU DULJITI – JAKO MI JE DRAGO VIDJETI VAS U OVAKO VELIKOM BROJU I ŽELIM SVIMA USPJEŠNU I PRODUKTIVNU KONFERENCIJU.

Ingrid Padjen Đurić,

VODITELJICA ODJELA ZA FILMSKU PISMENOST I
RAZVOJ PUBLIKE HAVC-A

Poštovane kolegice i kolege, dragi prijatelji filma, umjetnosti i obrazovanja, veliko mi je zadovoljstvo i čast poželjeti vam dobrodošlicu na 2. konferenciju o filmskoj pismenosti, susret koji nas ponovno okuplja oko zajedničke ideje – da film ima iznimnu moć obrazovanja, povezivanja i poticanja kritičkog promišljanja svijeta u kojem živimo.

Živimo u vremenu snažne dominacije slike i audiovizualnih medija. Djeca i mladi danas odrastaju okruženi ekranima, sadržajima i informacijama koje svakodnevno oblikuju njihove stavove, emocije i način komunikacije. Upravo zato filmska pismenost više nije samo dodatna vrijednost obrazovanja, nego nužnost suvremenog društva. Razumjeti film znači razumjeti jezik slike, prepoznati poruke koje sadržaji prenose, razvijati kreativnost, empatiju i sposobnost kritičkog promišljanja.

Ovogodišnja tema konferencije – „Filmska umjetnost i mentalno zdravlje djece i mladih” – posebno je važna i aktualna. U vremenu ubrzanog načina života, sve većih društvenih pritisaka i izazova s kojima se mladi suočavaju, pitanje mentalnog zdravlja postaje jedno od ključnih pitanja našega društva. Film pritom može imati snažnu ulogu: može otvoriti prostor za razgovor, pomoći mladima da prepoznaju i izraze emocije, razvijati osjećaj pripadnosti i razumijevanja te pružiti podršku kroz priče s kojima se mogu poistovjetiti.

Filmska umjetnost ima jedinstvenu sposobnost približavanja osjetljivih tema na način koji potiče empatiju, dijalog i emocionalnu povezanost. Kroz filmske sadržaje djeca i mladi mogu učiti o sebi i drugima, razvijati emocionalnu pismenost i osjećaj sigurnosti da o svojim iskustvima, strahovima i izazovima mogu govoriti otvoreno. Upravo zato, važno je razgovarati o tome kako film koristiti kao vrijedan alat u odgoju, obrazovanju i očuvanju mentalnog zdravlja.

Ova konferencija prostor je dijaloga, razmjene iskustava i stvaranja novih suradnji među odgojno-obrazovnim djelatnicima, filmskim autorima, kulturnim institucijama, istraživačima i svima koji vjeruju da kultura i obrazovanje zajedno mogu stvarati aktivne, osviještene i odgovorne građane. Posebno nas veseli što iz godine u godinu raste interes za teme filmske pismenosti, što potvrđuje koliko je važno kontinuirano ulagati u razvoj publike i obrazovanje kroz umjetnost.

Program koji je pred nama donosi niz informacija, iskustava i razgovora koji će, vjerujem, otvoriti nova pitanja, ponuditi inspirativne primjere dobre prakse i potaknuti nas na daljnje promišljanje o ulozi filma u obrazovanju i društvu. Sigurna sam da je ova konferencija mjesto novih ideja, profesionalnog povezivanja i zajedničkog osnaživanja svih nas koji radimo s djecom, mladima i publikom svih generacija.

Od srca zahvaljujem svim predavačima, partnerima, suradnicima i sudionicima koji su svojim trudom, znanjem i entuzijazmom doprinijeli realizaciji ove konferencije. Posebnu zahvalu upućujem svima koji svakodnevno, kroz svoj rad, promiču filmsku kulturu i razvijaju ljubav prema filmu kod novih generacija.

Dobro nam došli i hvala vam što zajedno gradimo prostor filmske pismenosti, dijaloga, razumijevanja i kreativnosti.

dr. sc. Nina Obuljen Koržinek

MINISTRICA KULTURE I MEDIJA
REPUBLIKE HRVATSKE

Na početku, čestitam na odabiru teme ovogodišnje 2. Konferencije o filmskoj pismenosti, jer kao što smo vidjeli i iz programa knjige koja će biti prezentirana, ali i brojnih aktivnosti, tema je iznimno relevantna. Doprinos kulture, pa onda svakako i filmske pismenosti te filma kao umjetnosti, u adresiranju problema mentalnog zdravlja iznimno je važan. Postoje brojna područja i teme u kojima se ta dva polja dodiruju.

Zato ću svoju intervenciju započeti spominjući kako je prošle godine, na razini Europske unije, završen dvogodišnji proces rada kroz otvorenu metodu koordinacije između država članica, upravo na temu kulture i zdravlja. Time se afirmira važnost kulture i umjetnosti – s jedne strane u prevenciji, a s druge kao jedan od segmenata terapije za različita stanja u okviru zdravstvenog sustava, ali i komplementarno kroz brojne druge aktivnosti.

U Hrvatskoj smo krajem prošle godine prezentirali prvo istraživanje u kojem smo mapirali sve dionike koji se bave kulturom i zdravljem, a nastavljamo, u suradnji s Ministarstvom zdravstva i Hrvatskim zavodom za javno zdravstvo, razvijati programe kojima bismo poticali sve one u sektoru kulture i umjetnosti – kao i kolege iz zdravstvenog sektora – na osmišljavanje sadržaja koji povezuju kulturu i zdravlje. U tom je smislu, kroz zakladu Kultura nova, prošle godine prvi put raspisan pilot projekt za poticanje kulturnih projekata koji se bave temom zdravlja u širem smislu.

Ako to dodatno proširimo, vidimo poveznice i s onim što se razvija u HAVC-u kroz odjel za filmsku pismenost i razvoj publike te s onim što radimo u Ministarstvu kulture i medija.

Tu je, primjerice, program „Ruksak pun kulture“, koji donosi kulturne sadržaje – uključujući filmske radionice i programe – u deprivirana i manje razvijena područja, škole i vrtiće. To je, zapravo, razvoj publike promatran u širem smislu.

Zatim, tu je i nacionalna strategija poticanja čitanja, koja obuhvaća niz aktivnosti, a posebno bih istaknula program „Rođeni za čitanje“. Možda ste već čuli za njega – riječ je o programu koji od najranije dobi, od šestog mjeseca života, kroz pedijatrijske radionice i darivanje slikovnica, roditeljima približava važnost čitanja za razvoj djeteta.

“ZATO SU OVAJ PROGRAM, OVA INICIJATIVA I SVI PROGRAMI KOJI SE PROVODE DILJEM HRVATSKE I EUROPE U PODRUČJU FILMSKE PISMENOSTI IZNIMNO VAŽNI. NADAM SE DA ĆE FILMSKA PISMENOST UĆI U KURIKULUM I POSTATI SASTAVNI DIO NAŠEG OBRAZOVNOG SUSTAVA.”

Spominjem sve te aktivnosti jer nam se ponekad čini da smo kao društvo već dovoljno napredovali u području kulturnih i umjetničkih sadržaja pa da više nema potrebe govoriti o pismenosti i opismenjavanju. No zapravo je zabrinjavajuće da smo, pod snažnim utjecajem društvenih mreža i digitalnih platformi, došli u situaciju da djecu i mlade ponovno moramo učiti onome što smo nekada smatrali temeljnim i samorazumljivim. Drugim riječima, djecu i mlade ponovno moramo privlačiti i opismenjivati kroz sadržaje koji su nekad bili sastavni dio njihova formativnog razvoja.

Samo bih još spomenula – ne želeći oduzimati vrijeme onima koji će predstaviti knjigu i istraživanje – da smo na dva do tri tjedna od početka provedbe programa „Kulturna iskaznica“. Riječ je o pilot-programu koji će svim osamnaestogodišnjacima omogućiti karticu s 100 eura koje mogu iskoristiti za bilo koji kulturni sadržaj po vlastitom izboru. Program se već provodi u nizu europskih zemalja, a mi smo ga oblikovali kao pilot u Hrvatskoj. Spominjem ga jer očekujemo da će velik broj osamnaestogodišnjaka koristiti tu iskaznicu upravo za odlazak u kina. To otvara velik prostor svima vama koji se bavite promocijom medijske pismenosti i obrazovanjem – da mladima približite vrijednost filma i kulturnih sadržaja upravo u trenutku kada prvi put samostalno odlučuju što žele gledati, čitati ili posjetiti.

Drago mi je i da su ovdje predstavnici Kinomreže, jer unatoč izazovima s posjetom kinima, digitalizacija i razvoj kinomreže diljem Hrvatske omogućili su da i u najmanjim mjestima naši sugrađani imaju pristup filmu i kinoprojekcijama. Ovo je velika prilika da mladima pošaljemo poruku da su kulturni sadržaji za njih, da kultura čini naše društvo kvalitetnijim te da nas oblikuje kao zajednicu mislećih i angažiranih ljudi. Želim vam svima uspješan rad i zahvaljujem na velikom odazivu.

2. Konferencija o filmskoj pismenosti

Katarina Mišković,

RAVNATELJICA AGENCIJE ZA
ODGOJ I OBRAZOVANJE

RIJEČ RAVNATELJICE AGENCIJE ZA ODGOJ I OBRAZOVANJE

Čast mi je i osobito zadovoljstvo pozdraviti vas u ime Agencije za odgoj i obrazovanje u povodu otvorenja 2. Konferencije o filmskoj pismenosti, posvećene iznimno važnoj temi – filmskoj umjetnosti i mentalnom zdravlju djece i mladih. U vremenu u kojem su djeca i mladi svakodnevno okruženi audiovizualnim sadržajima te izloženi velikoj količini informacija, vizualnih sadržaja i digitalnih medija, odgovornost je obrazovnog sustava pomoći im da nauče kako gledati, razumjeti i stvarati film.

Film omogućuje mladima da prepoznaju emocije, razumiju različite životne situacije, razvijaju empatiju i kritičko mišljenje te sigurnije izražavaju vlastite osjećaje i iskustva.

Film, kao snažan umjetnički i komunikacijski medij, ima posebnu ulogu u oblikovanju emocija, stavova, vrijednosti i pogleda na svijet. Filmska pismenost u tom smislu nije samo kulturna ili umjetnička kompetencija, nego i važan dio cjelovitog odgoja i obrazovanja jer potiče kreativnost, empatiju, komunikaciju i analitičko razmišljanje te doprinosi cjelovitom razvoju učenika.

KROZ FILMSKU UMJETNOST DJECA I MLADI MOGU PROGovoriti o TEMAMA KOJE JE PONEKAD TEŠKO IZREĆI RIJEČIMA – O STRAHOVIMA, PRITISCIMA, ODNOSIMA, IDENTITETU, PA ČAK I USAMLJENOSTI, ALI I O NADI, PRIJATELJSTVU I SOLIDARNOSTI.

NA Taj Način FILM POSTAJE VRIJEDAN ALAT U JAČANJU MENTALNOG ZDRAVLJA I EMOCIONALNE OTPORNOSTI, A ULOGA ŠKOLE I ODGOJNO-OBRAZOVNOG SUSTAVA U TOME IZNIMNO JE VAŽNA.

VI UČITELJI, NASTAVNICI, STRUČNI SURADNICI I RAVNATELJI SVAKODNEVNO RADITE NA STVARANJU SIGURNOG I POTICAJNOG OKRUŽENJA U KOJEM UČENICI MOGU RAZVIJATI SVOJE POTENCIJALE, UČITI RAZUMJETI SEBE I DRUGE TE GRADITI ZDRAVE ODNOS.

UKLJUČIVANJE FILMSKE UMJETNOSTI U NASTAVNI PROCES DODATNO OBOGAĆUJE ODGOJNO-OBRAZOVNI RAD JER POVEZUJE UMJETNOST I PEDAGOGIJU, A U KONAČNICI I BRIGU ZA MENTALNO ZDRAVLJE.

Agencija za odgoj i obrazovanje ključna je ustanova u sustavu odgoja i obrazovanja u Republici Hrvatskoj. Obavlja stručne i savjetodavne poslove te osigurava kvalitetu obrazovanja kroz profesionalnu podršku odgojno-obrazovnim radnicima. Naša je misija unapređivanje kvalitete u skladu s nacionalnim ciljevima, europskim standardima i globalnim trendovima, a vizija stvaranje poticajnog, inkluzivnog i pravednog odgojno-obrazovnog sustava.

Agencija kontinuirano podupire razvoj medijske i filmske pismenosti kroz stručno usavršavanje učitelja i nastavnika, razvoj kurikulumu te suradnju s institucijama, uvjerena da je povezivanje obrazovnog sustava, filmskih stručnjaka i civilnog sektora ključ za stvaranje kvalitetnih programa koji će učenicima omogućiti aktivno i odgovorno sudjelovanje u suvremenom medijskom okruženju.

Naša je zajednička odgovornost osigurati da obrazovni sustav prepozna potrebe učenika u suvremenom društvu te im pruži podršku ne samo u stjecanju znanja, nego i u razvoju emocionalne stabilnosti, kreativnosti i socijalnih vještina.

Film nam u tome može biti snažan saveznik.

Stoga Agencija za odgoj i obrazovanje smatra da ova konferencija otvara prostor za dijalog, razmjenu iskustava i stvaranje novih ideja koje će osnažiti filmsku pismenost u našim školama, unaprijediti odgojno-obrazovni sustav te doprinijeti očuvanju mentalnog zdravlja djece i mladih, kao i razvoju njihove kulturne svijesti.

Zahvaljujem Hrvatskom audiovizualnom centru, svim predavačicama i predavačima, partnerima i sudionicima koji su svojim radom doprinijeli realizaciji ove konferencije na dobrobit djece i mladih.

U tom smislu, želim vam uspješan i inspirativan rad, mnogo korisnih rasprava, novih spoznaja i poticaja za daljnje djelovanje.

Robert Tomljenović,

ZAMJENIK RAVNATELJA AGENCIJE ZA
ELEKTRONIČKE MEDIJE

PRIJE SVEGA, VELIKE ČESTITKE HAVC-U NA TEMELJITOM I KVALITETNOM RADU NA MEDIJSKOJ PISMENOSTI – ZAPRAVO I FILMSKOJ PISMENOSTI – A POSEBICE NA OVOJ IZVRSNOJ KNJIZI FILM I MENTALNO ZDRAVLJE DJECE I MLADIH, KOJA JE UJEDNO I TEMA DANAŠNJE KONFERENCIJE.

Pitanje mentalnog zdravlja djece i mladih, ali i svih nas, u ovom novom medijsko-komunikacijskom dobu, obilježenom svojevrsnom diktaturom društvenih mreža i algoritama, iznimno je važno.

Istraživanja Agencije za elektroničke medije i UNICEF-a, provedena proteklih nekoliko godina povodom „Dana medijske pismenosti”, pokazuju da je upravo utjecaj društvenih mreža na mentalno zdravlje ono što najviše brine djecu i mlade, ali i širu populaciju.

Također, nije teško primijetiti – promatrajući svijet oko nas – izražen je nedostatak empatije, i to ne samo u digitalnom prostoru.

S druge strane, gledanje pažljivo odabranih filmova i serija potiče i razvija empatiju, emocionalnu pismenost i kritičko razmišljanje. Djeca kroz filmsku umjetnost uče o drugim kulturama te se mogu suočiti s posljedicama nasilja i drugih štetnih ponašanja.

Drugim riječima, filmska umjetnost, uz ovakve kvalitetne HAVC-ove edukacijske programe, otvara i širi svijet – za razliku od društvenih mreža, koje ga iz dana u dan sužavaju.

Upravo su empatija i razvoj emocionalne pismenosti glavna tema i naših „Dana medijske pismenosti”, koji počinju za tjedan dana, 20. travnja. Dakle, svi smo zajedno na istom, zajedničkom zadatku.

Želim vam uspješnu konferenciju!

Maja Gaberica Šupljika

ZAMJENICA PRAVOBRANITELJICE ZA DJECU

RIJEČ ZAMJENICE PRAVOBRANITELJICE ZA DJECU

Složit ćemo se svi da filmovi imaju važnu ulogu u životu svakoga od nas – u našem sazrijevanju, u poimanju svijeta i vlastite uloge u njemu. Sigurna sam da svatko od nas u ovoj prostoriji ima neki film koji mu je posebno važan i koji nosi sa sobom kroz život. Meni su to, primjerice, „Moje pjesme, moji snovi” i „Tko pjeva, zlo ne misli”, a još uvijek redovito zaplaćem na reprizama filma „Hachiko: priča o psu”.

Evo, dijelim s vama i taj emocionalni aspekt doživljaja filma. Prije 20 godina, točnije 2006., u Uredu pravobranitelja za djecu odlučili smo progovarati o pozitivnim sadržajima za djecu. Naravno, bavili smo se i negativnim sadržajima, o čemu se tada uglavnom govorilo u kontekstu medija. No na našu konferenciju i raspravu pozvali smo i književnicu, kao i predstavnika filmskog stvaralaštva.

Bili smo fascinirani istraživanjima koja su pokazivala da pozitivni sadržaji imaju mnogo veći utjecaj na djecu nego negativni – iako se to često drugačije percipira. Problem je što takvih sadržaja nema dovoljno. To je poruka koju nosimo i danas: potrebno je više raditi na stvaranju i jačanju pozitivnih sadržaja. Upravo zato mi se čini, i hvala vam na ovom pozivu, da smo danas na pravom mjestu. Filmska pismenost, naravno, povezana je sa svim drugim vrstama pismenosti – medijskom, komunikacijskom i emocionalnom. Ako to gledamo šire, i tu smo na dobrom putu. Iznimno je važno opismenjavati djecu, ali i sve nas – roditelje i sve one koji sudjeluju u odgoju i obrazovanju djece: u obrazovnom sustavu, obitelji, vršnjačkim skupinama i, naravno, u digitalnom prostoru.

Kada govorimo o filmu, to ne znači samo gledati film kao zabavu, nego razumjeti kako je napravljen, koje poruke prenosi i zašto te promisliti što ćemo mi učiniti s tim porukama. Naši podaci iz Ureda pravobranitelja za djecu pokazuju da se o filmskoj pismenosti, filmskoj i medijskoj umjetnosti te medijskom prostoru još uvijek nedovoljno komunicira.

Zaključujemo da je to područje donekle zanemareno u odnosu na teme poput zaštite djece od nasilja i drugih rizika. No upravo nam i ono treba kako bismo uspostavili ravnotežu, ojačali resurse i osposobili djecu za pozitivno poimanje svijeta i vlastite uloge u njemu. Proteklih godina imali smo filmove za djecu koji su ostavili trag i o kojima se govori, što pokazuje da film i dalje ima svoje mjesto i vrijednost.

Posebno smo ponosni na suradnju s kreativnim i autorskim timom filma „Glavonja”, koji pokazuje da se uz institucionalnu podršku, kvalitetan program i dobre materijale za nastavnike, djecu i roditelje može napraviti značajan iskorak – osobito u podizanju svijesti o različitostima s kojima živimo. Takvih filmova trebamo više i nadamo se da ćemo ih u narednim godinama, u suradnji s HAVC-om i drugim institucijama, gledati još više.

Ovogodišnju konferenciju posvetili ste povezivanju filmske umjetnosti i mentalnog zdravlja djece i mladih, što je iznimno važno. Ta je povezanost zapravo vrlo prirodna – film snažno utječe na emocije, stavove i način na koji vidimo sebe i druge. Filmska pismenost djeluje kao svojevrsan filter – ne sprječava emocije, nego nam pomaže da ih razumijemo, obradimo i koristimo na zdrav način. Time film prestaje biti samo zabava i postaje alat za brigu o mentalnom zdravlju. Zato je uključivanje djece i mladih u kreiranje kulturnih sadržaja iznimno važno.

Na taj način omogućujemo im da govore o sebi, svojim potrebama, načinu života, onome što trebaju i žele. Istovremeno, dajemo im priliku da participiraju i postanu stvaratelji u jednom važnom području našeg života. Jer filmovi u kojima nema djece i njihove perspektive ne mogu prenijeti autentične poruke ni emocije. Takvi filmovi ne omogućuju nam da uistinu prepoznamo potrebe, želje i stvarnu brigu o dječjim pravima i njihovoj dobrobiti. Zato vjerujem da smo danas na dobrom mjestu i u dobrom društvu.

ŠTO RADIMO - AKTIVNOSTI ODJELA ZA FILMSKU PISMENOST I RAZVOJ PUBLIKE

Temeljna je djelatnost Odjela sustavno promicanje filmske pismenosti među djecom, mladima i odraslima. Odjel razvija i provodi više od 100 obrazovnih aktivnosti na godišnjoj razini, uključujući predavanja, radionice, seminare, edukacije i javna događanja. Programi se organiziraju u kinima, školama, knjižnicama i drugim kulturnim ustanovama, a posebna se pozornost posvećuje sredinama koje nemaju kontinuiranu kinoprikazivačku djelatnost kako bi se smanjila teritorijalna nejednakost u filmskom obrazovanju diljem zemlje.

HAVC je prepoznao potrebu za sustavnim podacima o filmskoj pismenosti i obrazovanju na nacionalnoj razini. U 2023. godini objavljena su tri ključna dokumenta: Mapiranje financijske potpore programima razvoja filmske pismenosti; Analiza stanja i strateške smjernice za razvoj filmskog obrazovanja i filmske pismenosti te Akcijski plan za razvoj filmskog obrazovanja i filmske pismenosti

Slijedeći plan, 2025. godine provedeno je prvo istraživanje o filmskoj pismenosti nacionalnog obuhvata, usmjereno na predškolsku i školsku populaciju — uključujući predškolske ustanove, osnovne i srednje škole — kao i na odgojno-obrazovne djelatnike, ravnatelje škola i roditelje. Ta sveobuhvatna studija obuhvatila je širok spektar čimbenika, uključujući navike gledanja filmova, kompetencije nastavnika, trendove odlaska u kino, kriterije odabira sadržaja te opću percepciju važnosti filmskog obrazovanja u suvremenom svijetu. Istraživanje je dostupno na hrvatskom i engleskom jeziku na službenim poveznicama.

Kroz istraživanje i praksu na terenu, postalo je izvjesno da je, s obzirom na to da ne postoji sustavan pristup filmskoj pismenosti kroz obrazovni sustav, većina aktivnosti bazirana na dobrovoljnom radu nastavnika.

Kako bismo im pomogli, pripremljeni su i razvijeni kurikulumi za filmsku umjetnost namijenjeni svim razinama obrazovanja (od vrtića do fakulteta). Taj materijal izravno odgovara na potrebe edukatora i omogućuje samostalno i kvalitetno poučavanje filmske umjetnosti, bilo kao zasebnog predmeta ili kao izbornog/fakultativnog predmeta. On ujedno služi i kao osnova za rasprave s Ministarstvom znanosti, obrazovanja i mladih u vezi s implementacijom.

Suradnja s Ministarstvom znanosti, obrazovanja i mladih, odnosno s Agencijom za odgoj i obrazovanje, ograničena je samo na povremeno zajedničko organiziranje županijskih stručnih vijeća na temu razvijanja filmske pismenosti i implementiranja filmske umjetnosti u postojeći kurikulum. Potreba i interes kudikamo su veći, a evidencija navedenih vijeća u Katalogu AZOO-a koristi profesorima zbog potvrde sudjelovanja, a služi im i kod napredovanja. HAVC bi rado surađivao s AZOO-om intenzivnije, a postoji i potpisani Sporazum o suradnji iz 2021. godine koji bi pretpostavljao upravo takvu suradnju.

Bilo bi od velike pomoći i koristi kada bi navedeno Ministarstvo prepoznalo potrebu i iskoristilo postojeći prijedlog kurikuluma filmske umjetnosti barem kao službeni kurikulum izvannastavne nastave u osnovnim i izbornog predmeta u srednjim školama.

Praksa je pokazala da je odgojno-obrazovnim djelatnicima na svim razinama nužno ponuditi pomoć pri izvedbi predavanja iz područja filmske umjetnosti. Gotovi, stručno izrađeni edukativni materijali, tj. metodički priručnici za pojedine filmove koji im se nude na web-podstranici Filmske pismenosti odgovaraju na tu potrebu i nadopunjavaju se tijekom godine novim naslovima.

Ti materijali uključuju metodičke priručnike, nastavne materijale, edukativne publikacije, animirane edukativne filmove te analitičke materijale koji prate filmove. Materijali su namijenjeni nastavnicima i odgojiteljima, omogućujući strukturirano provođenje satova filmske pismenosti, a HAVC je u suradnji sa stručnjacima izradio sljedeće metodičke priručnike:

- Klasici hrvatskog dokumentarnog filma,
- Počeci filmske pismenosti u jaslicama,
- Prvi koraci u svijet filma,
- Filmokret, metodički priručnik za svjesno izražavanje filmom,
- Film u korelaciji s međupredmetnim temama,
- Adaptacija, analiza i zadaci „Tko pjeva, zlo ne misli” / „Dnevnik malog Perice”,
- Od ideje do premijere kratkog filma,
- Metodičke pripreme za filmove: „Široko i Kraljevstvo vjetrova”, „Izumitelj”, „Tajna starog tavana”
- Doku: 1 –metodički priručnik o stvaranju dokumentarnog filma za mlade profesionalce
- Doku: 2 – metodički priručnik o stvaranju dokumentarnog filma za mlade profesionalce;
- Filmovi za 5! – za osnovne škole;
- Ana i Lovro u svijetu filma: Filmski rodovi – slikovnica za predškolsku djecu i odgajatelje te za djecu 1. i 2. razreda osnovne škole;
- Ana i Lovro u svijetu filma: Filmski rodovi radni zadaci za predškolsku djecu i odgajatelje te za djecu 1. i 2. razreda osnovne škole;
- Emocije u filmu – osjećam se kao filmski lik i
- Filmski putokazi – otkrij film kroz igru i maštu priručnici za razvijanje filmske pismenosti u predškolskim ustanovama.
- Završena je knjiga Film i mentalno zdravlje djece i mladih, koja ima promociju na 2. Konferenciji o filmskoj pismenosti 13. travnja 2026. godine, a u pripremi je i
- Knjiga Kino za sve: senzorne projekcije, inkluzija i filmska pismenost.
- Animirani edukativni film Ana i Lovro u svijetu filma također ima promociju na 2. Konferenciji o filmskoj pismenosti 2026. godine.

Svi navedeni i drugi dokumenti objavljeni su na specijaliziranoj internetskoj stranici za filmsku pismenost filmskapismenost.hr. Stranica također nudi informacije o festivalima, radionicama i događanjima, najave, vijesti te poveznice na druge platforme koje nude pristup filmovima za djecu i mlade ili predstavljaju njihovo filmsko stvaralaštvo. To je ključan resurs za nastavnike jer sadrži priručnike za nastavu i primjere dobre prakse.

Web-stranica godišnje generira otprilike 500 najava i događanja, ima 12.000 redovitih korisnika, bilježi 1500 preuzimanja nastavnih priručnika i pola milijuna pregleda videomaterijala, uz vrlo pozitivne povratne informacije nastavnika.

Rad filmskih družina dodatno je otežan i manjkom opreme, kao i manjkom sredstava kojima raspolažu škole za nabavu iste. Stoga HAVC u partnerstvu s Hrvatskim filmskim savezom pruža financijsku i stručnu potporu, radeći s filmskim pedagogima kako bi potaknuo produkciju audiovizualnih djela mladih i prepoznao rani interes za audiovizualna zanimanja. Te izvannastavne aktivnosti nude učenicima jedinstvenu priliku za aktivno uključivanje u proces stvaranja filma. Kroz te programe djeca i mladi razvijaju vještine timskog rada, kreativnost, tehničku stručnost i upoznaju se s cjelovitim procesom nastanka filma.

U pet godina dodjele financijskih sredstava, HAVC je u suradnji s Hrvatskim filmskim savezom od ukupno 361 prijave na javni poziv financirao čak 176 projekata. U pozivu su sudjelovala 92 grada i općina diljem Hrvatske. Sveukupno je uloženo 239.434,00 eura sredstava u projekte filmskih školskih družina. To je dovelo do idućih rezultata:

- 1) više od 200 mentora uključeno je u rad družina,
- 2) kao direktan rezultat javnog poziva nastalo je više od 200 filmskih djela,
- 3) 93 % više prijave na filmske festivale za djecu i mlade potvrđuju da se filmovi s veseljem snimaju i imaju svoj filmski put.

HAVC kontinuirano potiče suradnju između škola i nezavisnih kinoprikazivača, prvenstveno putem nacionalne Kinomreže, kako bi se omogućilo gledanje filmova u dvoranama radi autentičnog filmskog iskustva.

Strateški je cilj stvoriti čvrstu vezu između formalnog obrazovnog sustava i sektora kinoprikazivanja kroz specijalizirane školske projekcije i edukativne programe u kinima. Programom „Dani filmske pismenosti u kinu“, HAVC organizira edukacije nastavnicima u svim regijama Hrvatske i predavanja o filmskoj umjetnosti i filmske analize, a nastavnicima je to od velike pomoći u radu u osnovnim i srednjim školama.

Program „Kino, igra, film“ edukativni je program namijenjen djeci i mladima, koji uključuje edukativne projekcije s hrvatskim videoigrama u nezavisnim kinima diljem Hrvatske. Nudi jedinstvenu priliku djeci i mladima da kroz igru i film razvijaju ne samo svoje tehničke vještine i kreativnost, već i kritičko razmišljanje i filmsku pismenost. Uz edukativne igre, djeca imaju priliku učiti o povijesti i kulturi kroz interaktivne pristupe, kao što su igre inspirirane hrvatskom književnošću i tradicijom.

Ciljevi projekta su:

- 1) promocija hrvatskih videoigara sufinanciranih od strane HAVC-a,
- 2) poticanje gledanja domaćeg filma među djecom i mladima na kinoplatnu,
- 3) razvoj i edukacija najmlađe publike kroz kinodogađanja te
- 4) edukacija i kreiranje temelja za bolje razumijevanje sadržaja – kako videoigara, tako i filmova.

Konačno, 2025. godine organizirana je prva Konferencija o filmskoj pismenosti kao platforma za razmjenu iskustava dobre prakse, aktualizaciju pitanja filmskog obrazovanja te osnaživanje djece, mladih i filmskih edukatora iz cijele Hrvatske.

Ta je konferencija središnje mjesto koje okuplja učenike, učitelje, filmske djelatnike i institucije s područja kulture i obrazovanja s ciljem pokretanja važnih promjena u obrazovnom sustavu i razvoju hrvatske kinematografije, kao i stvaranja kritičke publike, boljeg razumijevanja filmske umjetnosti i jačanja hrvatske kinematografije.

Nakon održavanja, izrađen je i bilten Konferencije sa svim relevantnim podacima istraživanja, kurikulumu i primjera dobrih praksi u razvoju filmske pismenosti u Hrvatskoj.

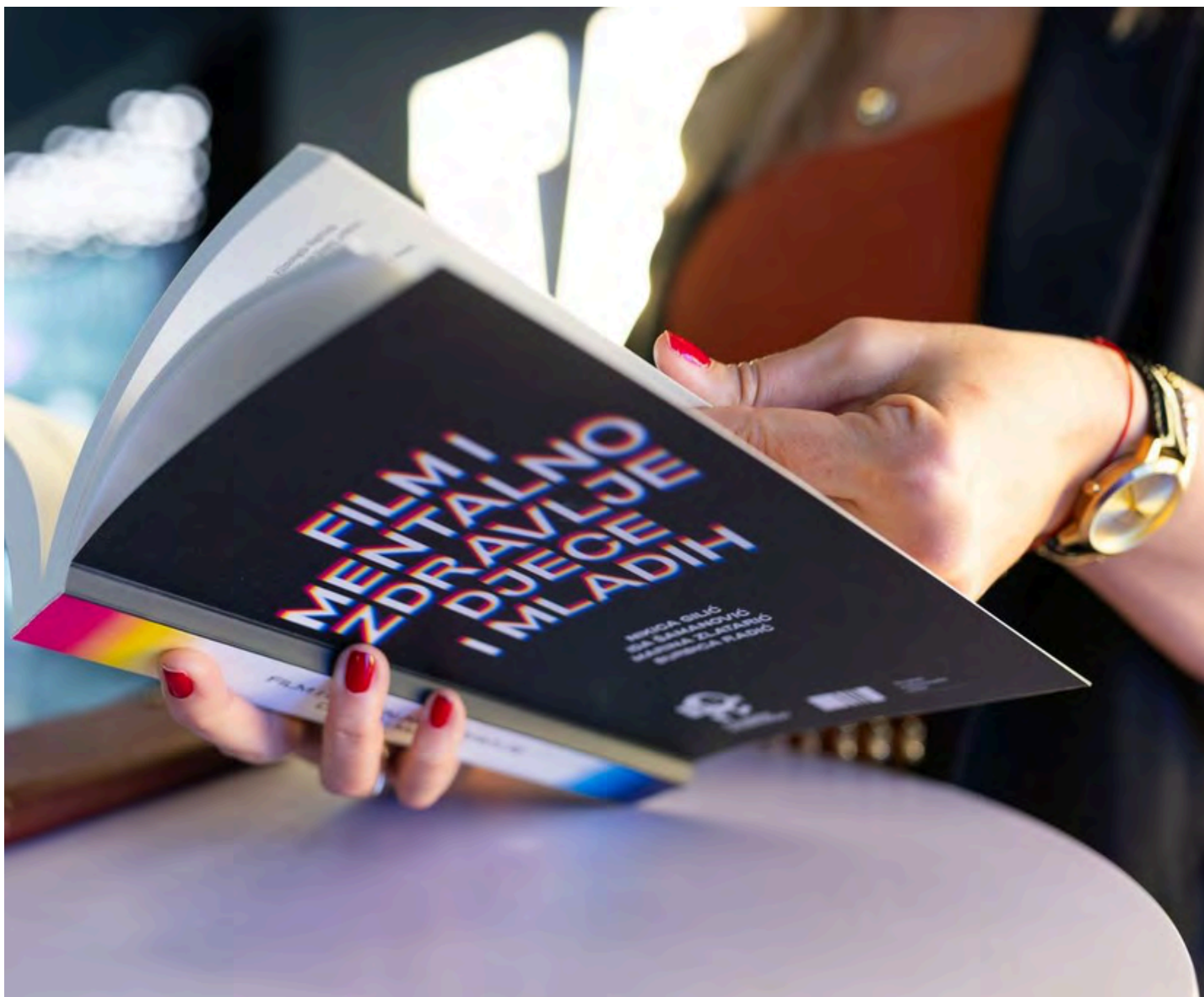
Na 1. Konferenciji o filmskoj pismenosti, održanoj 15. travnja 2025. godine, predstavljeni su rezultati nacionalnog istraživanja o filmskoj pismenosti koje je proveo Hrvatski audiovizualni centar (HAVC), a u kojem su sudjelovali učenici osnovnih i srednjih škola te odgojno-obrazovni djelatnici. Istraživanje je pokazalo kako je filmska pismenost među djecom relativno razvijena te je iznimno važno raditi na njezinom razvoju.

Svoja iskustva podijelili su predstavnici udruga koje se već godinama bave filmskom pismenošću: Djeca susreću umjetnost, Filmaktiv, Hrvatski filmski savez te prof. savjetnica Marina Zlatarić s najdugovječnijom filmskom družinom u kontinuitetu, kao i Bacači sjenki. Govorili su i o svojim dosadašnjim uspjesima, ali i planovima za budućnost u smislu edukacije mladih, razvoja publike i promocije domaćih filmova.

Sudionicima Konferencije predstavljen je i prijedlog kurikulumu za sve obrazovne razine hrvatskog školstva, koji su izradili HAVC i članovi ekspertne grupe u sastavu: dr. sc. Nikica Gilić, dr. sc. Dejan Durić, dr. sc. Marina Gabelica, dr. sc. Jelena Modrić, dr. sc. Ana Đorđić, dr. sc. Krunoslav Lučić, Dubravka Kalinić Lebinec, prof. i Marina Zlatarić, prof. savjetnica.

Uslijedila je panel-rasprava koja je otvorila mnoge važne teme, među kojima se istaknula potreba za boljom povezanošću obrazovnog sustava i filmske industrije. Na panelu su sudjelovali načelnica Sektora za audiovizualne djelatnosti i poticanje poduzetništva u kulturnim i kreativnim industrijama Vjera Matković, oditeljica Odjela za Filmsku pismenost i razvoj publike pri HAVC-u Ingrid Padjen Đurić, filmolog i profesor na Filozofskom fakultetu u Zagrebu red. prof. dr. sc. Nikica Gilić, profesorica u XIII. gimnaziji u Zagrebu i predsjednica Hrvatskog filmskog saveza dr. sc. Ana Đorđić, filmska pedagoginja i voditeljica Škole animiranog filma Čakovec Jasminka Bijelić Ljubić te maturantica Katja Mušćet.

PREDSTAVLJANJE KNJIGE „FILM I MENTALNO ZDRAVLJE DJECE I MLADIH“

KNJIGA JE DOSTUPNA U DIGITALNOM
OBLIKU NA WEB STRANICI FILMSKE
PISMENOSTI.

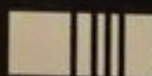

FILM I MENTALNO ZDRAVLJE DJECE I MLADIH

NIKICA GILIĆ
IDA ŠAMANOVIĆ
MARINA ZLATARIĆ
ĐURĐICA RADIĆ

FILMSKA
PISMENOST

Hrvatski
audiovizualni
centar
Croatian Audiovisual Centre

POGLAVLJE FILM, TRAUMA, TERAPIJA. O PARALELNOM TRAJANJU FILMSKE UMJETNOSTI, FILMOLOGIJE I TERAPIJE

PROF. DR. SC. NIKICA GILIĆ

Za kontekst razgovora o odnosu filma i terapijskih praksi korisnim se čini pogledati kakav je povijesni odnos filma kao medija i umjetnosti s temeljnim terapijskim tradicijama te vidjeti u kojoj su mjeri one utjecale i na film i na proučavanje filma. Dakako, valja pritom jasno reći da su terapijske funkcije umjetnosti tek jedna od brojnih mogućnosti, jedna od brojnih primjena, aspekata i ciljeva umjetničkog stvaralaštva. To vrijedi u filmu podjednako kao u glazbi, književnosti, kazalištu, slikarstvu i skulpturi, koje se također koriste u raznim funkcijama, pa ne bi bilo pretjerano reći da se svaka umjetnost može koristiti u terapijske svrhe. Ako neka nova umjetnička forma za to još i nije korištena, to je samo privremeno. Prije ili kasnije, netko će je u terapijske svrhe iskoristiti.

S druge strane, mnogi će umjetnici i kritičari (i znanstvenici) zagovarati umjetničku vrijednost kao prvi ili jedini relevantan cilj stvaralaštva (često se govori o autonomiji umjetnosti), dok će drugi umjetnici i kritičari snažan naglasak staviti na političku, etičku ili vjersku funkciju umjetnosti. Treći će pak pokušavati spojiti ove tendencije u jednu, ujedinjujući ili spajajući umjetničku vrijednost s moralnim, političkim i drugim značajkama djela ili njegova tvorca.

Mogući su i drugi pristupi, no nije o tome riječ ovdje. Osobno ne vidim razloga za podređivanje umjetničke vrijednosti drugim kriterijima, no to nije ni bitno u ovom razgovoru. Nijedan od navedenih pristupa, ako ozbiljno razmislimo, ne može isključiti korist od terapijske uporabe umjetnosti. Ostvarivanju drugih ciljeva ne bi trebala naškoditi dodatna mogućnost da umjetničko djelo ili proces umjetničkog stvaralaštva pomognu čovjeku koji ima zdravstvenih (ili, primjerice, razvojnih) problema bilo koje vrste. Pritom nije riječ o ograničavanju larpurlartističkog ili autonomnog filmskog razmišljanja. Ovdje samo govorimo o jednoj od funkcija filma u društvu, nipošto najvažnijoj ni centralnoj, ali svakako prisutnoj i legitimnoj.

S obzirom na najveću vidljivost (i gledanost) te najveći društveni odjek roda igranog filma, ovdje će se spominjati uglavnom igranofilmski primjeri, premda se i dokumentarni film (kao i animirani film) često vežu uz terapijske (i samoterapijske) svrhe, pa će i par primjera tih rodova biti iskorišten. Ovaj tekst daje jedan mogući uvod u odnos sedme umjetnosti i ideje terapije, s usredotočenjem na igrane filmove (i poneku igranu seriju) kao najutjecajniji filmski modus 20. stoljeća, prisutan i u našem, 21. stoljeću. Dakako, film je utjecao i na medije koji su od njega mlađi, noviji, pa i u tom svjetlu treba gledati širu korist od svakog ozbiljnijeg bavljenja filmom u nekoj kulturnoj zajednici.

ZAKLJUČAK

Nakon svih do sada iznesenih zapažanja, može se reći da je utjecaj i terapijskih i psiholoških i psihoanalitičkih metoda na razumijevanje filma kao umjetnosti velik. No, psihologija i psihoanaliza kao metodološki okviri i kao inspiracija za proučavanje filma često su bile usmjerene ili na afirmiranje filma kao umjetnosti (kroz već postojeće struke i metode), ili na analize nekih aspekata teme pojedinog umjetničkog djela ili njegove percepcije. Dakako, sve se to može reći i za utjecaj psiholoških ili psihoanalitičkih metoda na razumijevanje drugih umjetnosti, ili drugih medija komunikacije. S druge strane, kao što ispravno kaže i Janet Bergstrom (1999: 1-2), često je kod psihoanalize i psihologije u teoriji filma riječ o nečem sasvim drugom od opće psihologije i psihoanalize, koje koriste film i bave se filmom. Metodologije drugih struka bitno se promijene kada prodru u humanističke znanosti, u kritiku umjetničkog stvaralaštva, i u samu umjetnost. No te druge struke i dalje često (sve češće) samosvojno koriste umjetnost za svoje, nehumanističke i neumjetničke svrhe.

Često je, dakle, u teme navedene u ovom tekstu bio utkan i impuls znanstvenog istraživanja umjetničkog djelovanja filma, objašnjavanja čime on to djeluje za razliku od drugih umjetnosti. Riječ je, dakle, često o nekoj vrsti filmskog formalizma, povijesno vrlo utjecajnog u radu teoretičara kao što je Rudolf Arnheim, ali aktivnog i do danas. Vidimo ga i u krugu proučavatelja filmskog modernizma, i među stručnjacima za videoumjetnost, digitalnu umjetnost i slične discipline. No, premda takve metodologije nemaju primarno terapijsku svrhu, one nam ipak pomažu u cjelovitijem, potpunijem razumijevanju filmskog djela i njegovih učinaka. A to pak znači da se iz svih, ili barem mnogih navedenih zapažanja i usmjerenja može izvući neka korist za koncipiranje i izvedbu procesa terapije filmom, ili za razvijanje konceptata korisnih u shvaćanju mogućnosti odnosa filma i terapijskih praksi, odnosno odnosa filma i zdravlja.

POGLAVLJE FILMSKA I EMOCIONALNA PISMENOST

IDA ŠAMANOVIĆ

Podrazumijevamo da intelektualno znanje stječemo ustrajnim učenjem cijeloga života. S druge strane, kad razmišljamo o emocionalnoj pismenosti, vjerujemo da se rađamo kao akademici, ili barem blizu toga. Uče nas od malih nogu kako govoriti i pisati, ili kako biti poslušan i vrijedan, ali ne i kako zbilja čuti sebe i druge, kako prepoznati emocije i stvarne potrebe ili kako prevenirati konflikte i nesporazume. Da imamo te sposobnosti, svijet bi bio sretnije i pravednije mjesto u kojem bismo prepoznavali i uvažavali vlastite i tuđe emocije, stanja i potrebe. No koliko smo sposobni prepoznati i imenovati vlastite, a kamoli tuđe emocije? Imamo li uopće svi po rođenju isti emocionalni kapacitet ili se i on razlikuje, poput naših bankovnih računa? I mijenja li se naš emocionalni kapacitet tijekom života, raste li ili opada, i što na njega utječe? Možemo li učiti na tom planu i u mirovini? Ili je emocionalno učenje rezervirano isključivo za mali broj ljudi? Ta su pitanja posebno značajna uzmemo li u obzir da su emocije gorivo i pokretač života te pridonose dubljem razumijevanju iskustava koja stječemo od kolijevke do groba.

Škola nije samo izvor stjecanja znanja, već i prostor u kojem se uče međuljudski odnosi i upoznaje sebe. Na tom putu jedan od ključnih, a nikad formalno učenih predmeta, jest znanje o emocijama. Ono se uči i razvija od najranije dobi. Vještina je to na kojoj možemo raditi cijeli život. Emocionalna inteligencija ili pismenost definira se kao sposobnost prepoznavanja, razumijevanja i regulacije vlastitih emocija te razumijevanja i uvažavanja emocija drugih (Goleman, 1997). To znači sposobnost da percipiramo što osjećamo, da razumijemo zašto to osjećamo, da možemo o tome govoriti jasno, bez straha i srama, te da osjećaje vlastite i tuđe koristimo kao kompas, a ne kao prepreku. Iz te perspektive emocionalna pismenost imperativ je mentalnog zdravlja, jedan od temeljnih preduvjeta zdravog odrastanja i uspješnog snalaženja u životu.

Emocionalna pismenost kao pojam javlja se početkom 1970-ih u kontekstu humanističke psihologije, a širu popularnost donosi knjiga Daniela Golemana iz 1995. o emocionalnoj inteligenciji. Brojna istraživanja pokazala su da visoka razina emocionalne pismenosti korelira s boljim mentalnim zdravljem, pozitivnijim socijalnim odnosima i većom otpornošću na stres. To potvrđuju i rezultati velikih meta-analiza u području socio-emocionalnog učenja i emocionalne inteligencije (Martins i sur., 2010; Taylor i sur., 2017). Nasuprot tome, manjak emocionalnih kompetencija može dovesti do poteškoća u ponašanju i komunikaciji. Sustavan rad na emocionalnoj pismenosti izuzetno je bitan, i to posebno u ovim užurbanim vremenima mrežne komunikacije, kada u mnoštvu podražaja mnogo toga propuštamo ili površno obrađujemo, posebno na emocionalnoj razini. Istraživanja pokazuju kako djeca koja većinu vremena komuniciraju mrežno ponekad uživo teže prepoznaju čak i osnovne emocije kod sugovornika (Uhls i sur., 2014). Autori zaključuju da već i kratkotrajno povećanje izravne socijalne interakcije, uz istovremeno uklanjanje digitalnih medija, poboljšava sposobnost razumijevanja tuđih emocionalnih znakova. Drugim riječima, manjak komunikacije licem u lice zbog pretjerane upotrebe ekrana može dovesti do smanjene osjetljivosti djece na emocionalne signale.

Film se pritom nameće kao prirodan saveznik emocionalne pismenosti koji djeluje izravno na emocionalni doživljaj gledatelja, ne objašnjava pritom emocije, već ih jednostavno aktivira. Gledatelj uči o emocijama indirektno, promatranjem likova u filmu. Stoga je djeci i mladima film često bliži i razumljiviji od apstraktnih objašnjenja iz knjiga. Filmski jezik snažno potiče identifikaciju gledatelja s likovima, čime se emocije ne samo promatraju, nego i proživljavaju.

Filmska pismenost ne odnosi se samo na poznavanje filmskih pojmova, već na sposobnost razumijevanja filmskog jezika i emocionalnih poruka koje se filmom prenose. Možemo reći da je filmska pismenost temelj emocionalnog razumijevanja. Također, filmovi se mogu koristiti kao sredstvo za poticanje rasprave o osjećajima, čime se kroz analizu filmova kod djece razvijaju socijalno-emocionalne vještine. U psihološkom smislu film aktivira proces emocionalne obrade kroz koji djeca uče prepoznavati osnovne emocije, poput tuge, straha ili radosti, ali i složenija emocionalna stanja, poput ponosa, srama ili zavisti. Upravo je imenovanje i prepoznavanje emocija prvi korak prema regulaciji emocija. Za djecu koja još nemaju razvijen vokabular, posebno emocionalni, film djeluje poput rječnika emocija kroz pokretne slike. Identifikacija je jedan od ključnih psiholoških mehanizama kroz koji film djeluje. Gledatelj prepoznaje dijelove sebe u filmskom junaku. Film omogućuje gledatelju da privremeno svijet vidi iz tuđe perspektive, čime se razvija sposobnost empatije. Upravo taj proces čini film izuzetno vrijednim alatom u razvoju emocionalne pismenosti. Empatija se ne razvija samo kognitivnim razumijevanjem tuđih osjećaja, nego emocionalnim proživljavanjem.

Film to omogućuje na siguran način. Djeca mogu suosjećati s likom koji pati, bez da su sama izložena stvarnoj opasnosti ili gubitku. Time se stvara emocionalna distanca koja istodobno štiti i poučava. U školskom kontekstu takva iskustva mogu pomoći učenicima da bolje razumiju vršnjake, reduciraju impulzivnost i razviju tolerantnije ponašanje. Osim prepoznavanja emocija, film može pridonijeti i regulaciji emocija. Wedding i Niemiec (2014) taj koncept povezuju s gledanjem filmova koji izazivaju snažne emocije, ali završavaju osjećajem smisla i smanjenjem unutarnje tenzije. Filmovi reduciraju stres i tjeskobu upravo zato što omogućuju sigurno emocionalno izražavanje. Kod djece i mladih koji još nemaju razvijene strategije regulacije emocija film može poslužiti kao prvi korak prema razumijevanju i suočavanju s osjećajima.

Film ne rješava problem, ali otvara siguran prostor u kojem se emocije mogu istraživati. Film istodobno angažira emocije i misli učenika dok proživljavaju priče koje ih mogu nasmijati i nadahnuti. Film postaje emocionalni laboratorij. Učenici kroz tuđe priče, u kontroliranim uvjetima, ispituju vlastite reakcije i razvijaju emocionalnu zrelost. Dok gledaju film, djeca imaju priliku vidjeti širok spektar emocionalnih stanja na licima glumaca te tako uče prepoznavati osjećaje i prije nego što ih lik imenuje. Mogu zapaziti suze i tihi glas kada je lik tužan ili oštar i povišen glas kada je ljut. Osim prepoznavanja emocija kod drugih, film potiče djecu da osvijeste vlastite emocije. Nakon što film završi, kreće možda najvažniji trenutak u procesu emocionalnog učenja, a to je refleksija. Kvalitetan film odjekuje još dugo i potiče na razmišljanje te nastavnik u obrazovnom kontekstu može tu priliku iskoristiti da usmjeri učenikovu refleksiju u smjeru osobnog rasta. Razgovor o filmu pomaže djeci prevesti svoja emocionalna i misaona iskustva u riječi, poput terapijskog procesa, kako bi ih bolje razumjeli drugi, ali i kako bi bolje čuli sami sebe. Učenici prepričavaju dojmove i analiziraju postupke likova, koje zatim povezuju s vlastitim životom. Tada čine korak dalje od pukog emocionalnog doživljaja, ističu pouke i uvide. Film tada postaje zrcalo, kroz sudbinu junaka učenik promatra vlastite vrijednosti i ponašanja.

Možda će shvatiti da i sam ponekad odbacuje prijatelje kada je nesretan, baš kao junak filma, te zajedno s nastavnikom i vršnjacima može razmotriti zašto takvo ponašanje nije dobro i kako bi se moglo drugačije reagirati. Gledajući omiljene likove kako se suočavaju s poteškoćama i napreduju, djeca mogu dobiti nadu i inspiraciju da i sama mogu svladati teškoće u životu. Kroz raspravu o filmu, uz vješto moderiranje nastavnika, učenici razvijaju kritičko mišljenje i moralno rasuđivanje. Postavljaju se pitanja poput Zbog čega je po tvom mišljenju lik to učinio? ili Što bi vama bilo najvažnije u toj situaciji?, a nastavnici potiču učenike da dublje promisle o uzrocima i posljedicama emocija i ponašanja. Autorefleksija koju film potakne vodi dubljem razumijevanju sebe i drugih, što je srž emocionalne pismenosti. Analizira se filmska priča i potiče kritičko razumijevanje medijskog sadržaja. Uči se prepoznavati kako filmski elementi, poput glazbe, kadra ili dijaloga, prenose poruke i utječu na emocije gledatelja. Kod publike tako raste osviještenost i sadržaj se više ne usvaja samo pasivno, već se o njemu promišlja. Pritom je značajan kontekst u kojem se film koristi, sadržaj primjeren dobi učenika te vrijeme za razgovor nakon gledanja filma.

OSNOVNA ŠKOLA, RAZREDNA NASTAVA

POGLAVLJE: HUMOROM PROTIV TJESKOBE I STRAHA

MARINA ZLATARIĆ, PROF. SAVJETNICA

SMIJEH KAO ZARAZA

Uvijek mi govore da sam ja kao iz neke zemlje smiješka i da je moj smijeh zarazan. Dugo sam razmišljala kako on može biti zarazan i treba li onda za njega u ljekarnama tražiti lijek. Lijek protiv smijanja. Nije mi bilo jasno zašto bi se od toga uopće trebalo liječiti. Ja volim tu svoju zarazu, taj svoj smijeh. Nisam ni kod drugih vidjela da me zbog te strašne zaraze izbjegavaju. Nitko zbog nje ne stavlja ruku na usta da bi je spriječio. Uvijek mi mašu i pozivaju me.

Nakon dugog razmišljanja došla sam do zaključka da je smijeh neka dobra zaraza. Ako je to tako, a jest (već sam rekla zašto), onda je moj zadatak sve zaraziti. Tako sam ja u društvu izazivala smijeh i to toliko da je poneke čak i zabolio trbuh pa bi se za njega primali i kroz smijeh i suze isprekidano govorili: „Joo-oj, ne-moj, ne mogu više.” Ja nisam taj smijeh izmišljala. On je jednostavno dolazio. Čim bih se probudila, on bi me pozdravio. Nas dvoje smo nerazdvojni prijatelji.

A onda... onda me je jednom, u grcanju od smijeha, naglo zaustavio ozbiljan glas koji je zaključio: „Tebi je sve smiješno. Jako si neozbiljna. Ni za što te nije briga. Glavno da se zabavljaš.” Moj se smijeh naglo povukao s lica i pretvorio u nešto za što ne znam kako se zove. Kako sad to? Nije li smijeh divna zaraza koju svi vole? I ja sam, kad me nešto muči, ozbiljna. Bilo je takvih trenutaka, ali nisu ih primijetili. Tada nastojim postati nevidljiva jer mi je još gore kad mi postavljaju tisuću pitanja i pokušavaju me na silu nasmijati.

Razmišljam bi li bilo bolje da se prestanem smijati. Jesam li zaista previše neozbiljna? Možda i jesam, ali nije točno da me nije briga ni za što i ni za koga. Briga me je za sve njih. Zato ih i uveseljavam kad sam i sama dobre volje. No možda bih povremeno trebala, kako moja mama kaže, ali za neke druge stvari, zakočiti...

Zakočiti smijeh, što je sad to? Nadam se da nije i to neka zaraza.

**Razmisli što bi ti napravio/napravila da si u toj situaciji.
Izaberite jedan od triju ponuđenih odgovora i usmeno obrazložite svoj izbor.**

A
Smijao/smijala bih se i dalje kao prije.

B
Rjeđe bih se u društvu smijao/smijala.

C
U društvu se više ne bih smijao/smijala.

Naslov filma: OD JUTRA DO SUTRA

Redateljica: Ljubica Heidler

Glavni crtež: Ljubica Heidler

Animacija: Ljubica Heidler

Scenarij: Nenad Pavlica

Glazba: Vanja Dražinić

Glas: Slavica Knežević

Kamera: D.I.A.T.

Produkcija: Zagreb film

Filmski rod: animirani film

Godina: 2005.

Trajanje: 6:36

Poveznica: <https://zagrebfilm.hr/filmovi/od-jutra-do-sutra/>

Fotografija iz filma – snimka zaslona

SINOPSIS

Djevojčica Klara govori o sebi i svojoj obitelji. Obitelj predstavlja i komentira na način na koji ju ona vidi i doživljava.

DOJMOVI O FILMU

Iznesite svoje dojmove o filmu uz obrazloženje.

RAZGOVOR O TEMI FILMA I IZBORU FILMSKIH IZRAŽAJNIH SREDSTAVA

Opišite kako je film najavljen.

(uz veselu glazbu pojavljuje se portret djevojčice s različitim izrazima lica)

Opišite izraze lica djevojčice u najavi filma.

(djevojčica se smije, ljuta je, iznenađena, zadovoljna, djevojčica plače, razgovara na telefon...)

Razmislite što poručuju različiti izrazi lica.

(tema filma bit će djevojčica koju ćemo upoznati u različitim situacijama)

Navedite što ste o sadržaju filma zaključili prema prvome kadru, odnosno početku filma. Obrazložite.

(radnja filma bit će smiješna i radosna)

Razmislite je li kadar, u kojem se djevojčica predstavlja, opravdao vaša očekivanja o zabavnom filmu. Obrazložite.

(individualni odgovori učenika, mogući: da, djevojčica ulazi u svoju sobu koja je puna igračaka, na zidovima su okviri u nizu u kojima su različite životinje, pomiču se/titraju kao da plešu, djevojčica veselo poskoči, pozdravlja gledatelje i predstavlja se na neobičan način/ime joj je Maja, ali nije joj to ime, to je „glupa fora“ o kojoj je čitala – svuda Maja, a nigdje roditelja)

Prisjetite se kako je djevojčica odugovlačila s otkrivanjem svojega imena i što o tome kaže.

(kaže da ju svatko zove drukčije i da ne zna čemu joj ime uopće služi)

Opišite kako je u filmu prikazano da se djevojčica čudi pričama u kojima nema roditelja te zaključku da ne zna čemu joj služi ime.

(čudi se: lupa se po čelu, zatvara oči, diže jednu ruku; priča o pričama u kojima je Maja, a nigdje roditelja. Zamišljena je: stavlja prst na nos, zamišljeno gleda u stranu; govori da ne zna čemu joj ime služi)
Navedite koje je osjećaje u vama djevojčica izazvala već na početku filma.
(individualni odgovori učenika; moguće: simpatiju i radost)
Zaključite zašto je djevojčica izazvala u vama navedene osjećaje.
(zbog svojega ponašanja, načina predstavljanja, izraza lica)
Prisjetite se kako nazivamo film u kojem su likovi oživljeni, ponašaju se kao ljudi.
(animirani film)

Opišite kadar u kojem djevojčica predstavlja svoju mamu.
(djevojčica ulazi u sobu, mama leži u fotelji, spava otvorenih usta, ima smiješnu pozu, frizuru, majica joj je podignuta pa se vidi trbuh, trbuh joj se, dok diše, podiže i spušta, djevojčica staje pred mamom koja i dalje spava i govori da mama naporno radi, dolazi kući tek predvečer, djevojčica se mora sama snalaziti, ponekad i nešto skuha)
Iznesite svoj doživljaj onoga što je djevojčica skuhalo.
(djevojčica donosi mami kavu koju je skuhalo, okreće šalicu naopako, kava ostaje kao kolač na tanjuriću, djevojčica izražava nadu da je kava dovoljno jaka, mama i dalje spava)
Opišite kako nas je djevojčica uvela u priču o maminoj bojazni vezanoj uz hranu.
(na izlasku iz sobe, u kojoj je mami ostavila kavu, dodaje „fala Bogu da kava ne deblja“, ulazi u svoju sobu i s negodovanjem govori da je mama stalno na neakvoj dijeti)
Prisjetite se na koji je način u priči djevojčice prikazano da je mama zadovoljna svojim rezultatima mršavljenja.
(djevojčica pripovijeda; pojavljuje se oblačić s mamom koja se gleda u ogledalo i zadovoljno komentira kako joj stoje traperice)

Zaključite na koji način djevojčica i u nastavku predstavlja svoju obitelj.
(humoristično, uz komentare)
Prisjetite se u kojem trenutku doznajemo ime djevojčice.
(mama pegla; zvoni telefon; mama je doziva imenom i govori da je poziv za nju)
Opišite kako se djevojčica ponaša dok se javlja na poziv i zašto.
(komentira da je to sigurno Denis; javlja se i potvrđuje; pokriva slušalicu rukom i tiho govori da Denis ide s njom u razred te da je zaljubljen u nju još od jaslja; okreće očima)
Razmislite kako je prikazan razgovor Klare i Denisa i što je time dodatno naglašeno.
(naizmjenice su prikazivani dok razgovaraju; dodatno je naglašeno njihovo ponašanje tijekom razgovora)
Iznesite što vas je nasmijalo za vrijeme njihova razgovora.
(individualni odgovori učenika; mogući odgovori: Denis je napisao da je dva i dva osam; Klara govori da je četiri, najviše šest, a da je osam svakako previše)
Opišite Klarin izraz lica i ponašanje kada je Denis pozove u kino i pošalje poljupce.
(Klara se nakostriješi, odmakne slušalicu, radi gadljive grimase, proizvodi čudne zvukove i govori da se gubi veza)
Prisjetite se kojim komentarom prije odlaska na spavanje Klara završava svoju priču o obitelji.
(„Spavam u starinskom krevetu u kojem je, kako je rekla mama, spavalo pola njezine obitelji.“ Klara ne zna kako im nije bilo tijesno)

Zaključite je li u filmu, kroz izgled likova i prostorija, kao i glumu, uvjerljivo prikazana Klarina priča. Navedite primjer.
(individualni odgovori učenika; moguće: da, izgled soba/scenografija – svaka je soba prikazana na svoj način, ali su sve šarene, vesele i pune sitnica karakterističnih za prostorije koje se prikazuju; izgled likova/kostimografija i gluma – Klara je vesela, što se vidi i po odjeći veselih boja; na vrhu glave ima mašnu; njezini izrazi lica, gestikulacija i postupci pokazuju kakva je; Denis je nestašan i pomalo se pravi važan, što se vidi u načinu govora, ponašanju i raščupanoj kosi)

POVRATAK NA POSTAVLJENI PROBLEM

Prisjetite se početne, problemske priče.

Razmislite želite li promijeniti svoj prethodni izbor reakcije na opisanu situaciju.

Ako ste promijenili mišljenje, obrazložite razlog promjene.

REAKCIJE NA PROBLEMSKU PRIČU I ŠTO ONE ZNAČE

A

Smijao/smijala bih se i dalje kao prije.

Ispravna odluka. Svakako se nastavite smijati kao i prije, naravno ne na mjestima i u situacijama u kojima smijeh nije primjeren. Smijeh je zdrav za sve, i za djecu i za odrasle. Potiče radost, pomaže u izgradnji samopouzdanja te olakšava izlazak iz neugodnih situacija. U društvu vas može još više zbližiti i osloboditi tjeskobe i stresa koji mogu biti povezani s obvezama u školi ili izvan nje. Smijeh vam može pomoći da smanjite ili u potpunosti otklonite vršnjačko nasilje te da naučite raditi u timu. Smijeh je pravi lijek za svakoga.

B

Rjeđe bih se u društvu smijao/smijala.

Nema potrebe da se suzdržavaš od smijeha ako ti je nešto smiješno. Naravno, ne u situacijama u kojima je smijeh neprimjeren. Razmišljanje da je smijeh znak da nekome nije stalo ni do koga ni do čega nije ispravno. Smijeh može pomoći u otklanjanju straha i tjeskobe, može izgraditi divna prijateljstva i učvrstiti ih, može pomoći u suzbijanju vršnjačkoga nasilja te u razvoju svijesti o važnosti timskoga rada. Smijeh pomaže u prevladavanju prepreka i potiče izgradnju samopouzdanja. Ako je smijeh u pravo vrijeme i na pravome mjestu, on je lijek za sve. No ipak razmisli: možda smijeh nekome u nekom trenutku smeta jer se nalazi u teškoj životnoj situaciji. U tom bi slučaju ublažavanje smijeha bilo dobro kako bi pokazao/pokazala razumijevanje.

C

U društvu se više ne bih smijao/smijala.

Razmisli je li to dobra odluka. Mišljenje pojedinca nije mišljenje cijeloga društva. Ako se društvo raduje tvojem smijehu i veselju koje širiš, a i ti u tome uživaš, nemoj odustati. Nastavi kao i prije toga komentara. Ponekad komentari nisu dobronamjerni. Ipak, razmisli je li osobi koja ti je to rekla smijeh u tom trenutku zasmetao jer se možda nalazi u teškoj životnoj situaciji. Ako se pokaže da je to tako, razgovaraj s tom osobom. Istakni da ti nije namjera povrijediti njegove/njezine osjećaje. Pokušaj ga/ju oraspoložiti na nenametljiv način. Možda ga/ju čak i nasmejati, ali ne nekom urnebesnom šalom. Neka to bude nešto što će mu/joj izmamiti osmijeh na lice. Smijeh ipak liječi, pomaže u suočavanju sa strahom i tjeskobom te u neugodnim situacijama. Možda će vas to zbližiti i možda ćeš toj osobi na taj način pomoći.

ZAKLJUČCI

(individualni odgovori učenika uz obrazloženja)

KREATIVNI ZADATAK

Izaberite jedan od triju ponuđenih zadataka.

Zajednički napišite kratku smiješnu razrednu priču. Snimite je mobitelom i prikažite na satu razrednika.

Nacrtajte plakat za film Od jutra do sutra redateljice Ljubice Heidler.

Prepričajte film Od jutra do sutra redateljice Ljubice Heidler.

Izvori:

Zagreb film. (n.d.). Zagreb film. <https://zagrebfilm.hr/>

Obitelj.hr. (n.d.). Razvoj humora kod djece. <https://www.obitelj.hr/razvoj-humora-kod-djece/>

Zlatarić, M. (2023). Filmski priručnik za vrtiće, osnovne i srednje škole. HAVC Filmska pismenost.

<https://filmskapismenost.hr/wp-content/uploads/2023/12/FILMSKI-PRIRUCNIK-MARINA-ZLATARIC.pdf>

OSNOVNA ŠKOLA, PREDMETNA NASTAVA

POGLAVLJE: DRUŠTVENE MREŽE, INFLUENCERI, IZAZOVI

MARINA ZLATARIĆ, PROF. SAVJETNICA

Pročitajte/poslušajte problemsku priču.

ŽELIM DA MI SE DIVE

Jedva sam dočekala jutro da vidim koliko ću lajkova dobiti za svoju najnoviju objavu!

Dakle, moja je posljednja objava ge-ni-jal-na! Da nije moja i da mogu, lajkala bih ju tisuću puta! Dobro, možda ne bih nekom drugom. Pogotovo Ivi – među nama rečeno. Puno sam truda uložila u tu fotografiju. Koliko sam samo morala nagovarati Anu da odemo na to sjajno mjesto kako bi me fotkala. Uvjeravala sam ju da će i ona imati sjajnu fotku, ali ona je samo odmahнула rukom. Nju to uopće ne dira. Na tom me je mjestu fotkala nekoliko puta, zapravo... malo više od nekoliko. Išlo joj je na živce što tražim da toliko puta ponavlja. Tvrdila je da su iste. A nisu. Vidjela sam ja tu nijansu koja je ometala moja očekivanja. Istina, osmijeh je bio isti. To je onaj koji sam uvježbala i uvijek ga namjestim. Dobro mi stoji. Još kad ga malo doradim, bit će sjajan! Ponekad mi izvježbani osmijeh izmakne kontroli i loše ispadne, ali to odmah brišem. Uglavnom, nakon pola sata Ana je imala još nezadovoljniji izraz lica. Išla sam joj na živce, a to mi je i rekla. Da ju nekako odobrovoljim, rekla sam joj: „Evo, sad ću ja tebe!“ Samo se okrenula i kiselo nasmijala. U tom sam trenutku kliknula. Ta kisela fotografija nikako nije za objavu, a njoj to ionako nije važno niti joj je to namjera.

Hodale smo bez riječi prema školi. Ne znam je li i dalje bila ljuta na

Razmisli na čijoj si strani od troje likova u priči.

Izaberite jedan od triju ponuđenih odgovora i usmeno obrazložite svoj izbor.

A Autorice teksta.	B Markovoj.	C Aninoj.
-------------------------------------	------------------------------	----------------------------

NAJAVA FILMA I PROJEKCIJA

Naslov filma: IRIS

Redateljica: Lucija Bužančić

Scenarij: Lucija Bužančić

Animacija: Lucija Bužančić

Glazba: Mišo Komenda, Hrvoje Štefotić

Oblikovanje zvuka: Mišo Komenda

Glas: Lucija Bužančić

Dizajn: Lucija Bužančić

Tehnika: Digitalni video

Producent: Vinko Brešan

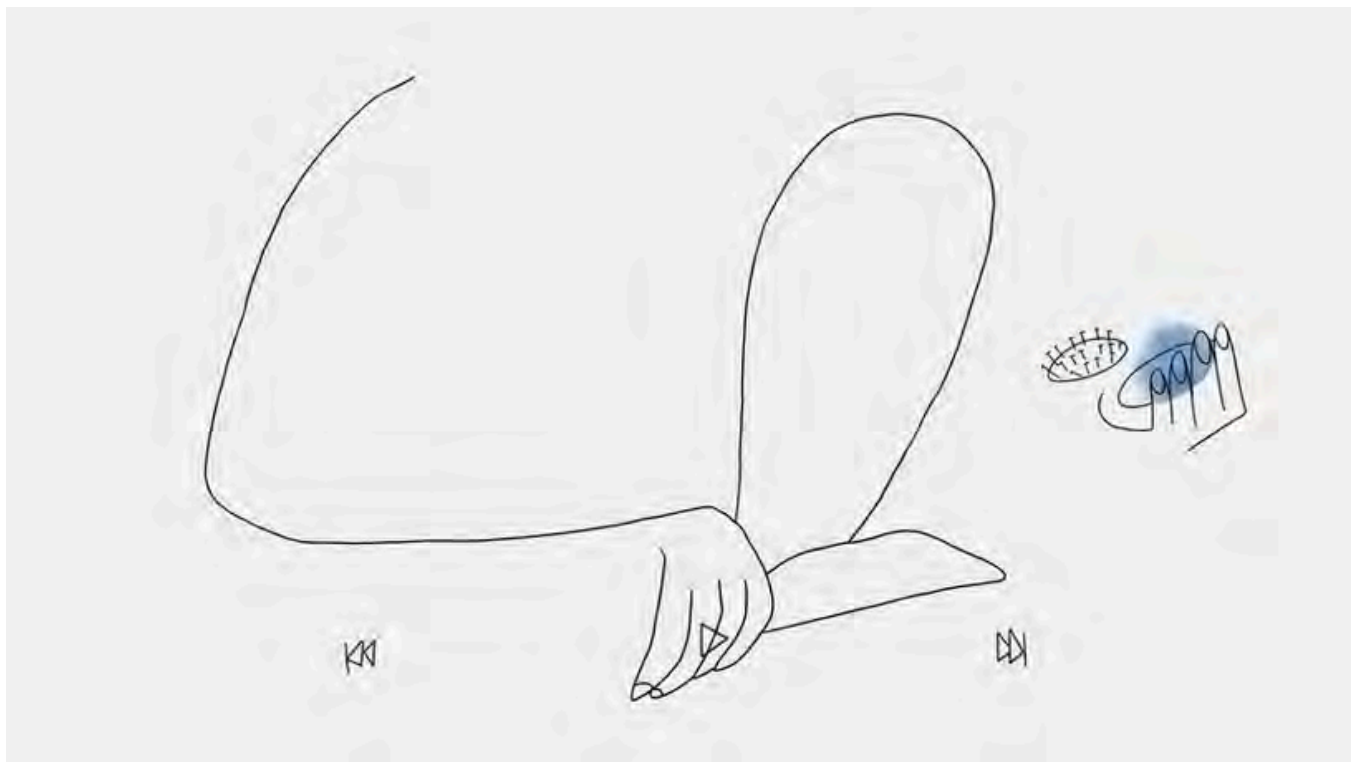
Produksijska kuća: Zagreb film

Filmski rod: animirani film

Godina: 2020.

Trajanje: 8'10"

Poveznica: <https://zagrebfilm.hr/filmovi/iris/>

SINOPSIS

Kratki film Iris inspiriran je grčkim mitom o Narcisu. Govori o taštoj djevojci Iris koja se zaljubila u svoju projekciju i onda jednoga dana nestala u kadi.

DOJMOVI O FILMU

Iznesite svoje dojmove o filmu uz obrazloženje.

RAZGOVOR O TEMI FILMA I IZBORU FILMSKIH IZRAŽAJNIH SREDSTAVA

Prisjetite se zašto je Iris o sebi voljela razmišljati u 3. osobi jednine.

(tako je postajala glavni junak svake priče i svakoga filma, sve su pjesme govorile o njoj i svaka je knjiga opisivala baš njezin život)

Opišite na koji je način predstavljena Iris na početku filma.

(kroz jednostavne animirane oblike i priču naratora)

Razmislite što je Iris smetalo još dok je bila mala.

(njezino ime koje je zvučalo špičasto)

Navedite što je Iris smetalo vezano uz ime kada je odrasla.

(ime Iris joj više nije bilo špičasto, ali je u djetinjstvu to izjavila Anamaria, zločesta djevojčica, i ona je tada to prihvatila)

Zaključite što Iris, kao odasla djevojka, misli o ponašanju Anamarije u djetinjstvu.

(bila je zločesta djevojčica, znači najgora, zbog toga je zaslužila da bude sporedna uloga na ljujački u hororima, a umjesto toga bila je najpopularnija u razredu)

Opišite animacije koje su pratile priču o Anamariji.

(u kadru se vidi crtež djevojčice u plavoj haljini s osmijehom, obrisi likova i ljujačke pune kadar preko Anamarije, čuje se žamor)

Razmislite na koji su se način kratki opisi ili predstavljanje likova i događaja u filmu ispreplitali s glasom naratorice.

(crteži su se postupno pojavljivali i punili kako je naratorica pričala, rasplinuli bi se na kraju priče)

Zaključite jesu li crteži detaljni i mijenja li to kvalitetu animiranoga filma. Navedite primjer.

(nisu, radi se o mrljama boje i linijama; ne umanjuje kvalitetu animiranoga filma, već mu daje posebnost i zanimljivost; npr. priča o baki – u kadru je nekoliko jednostavnih linija u kojima prepoznamo oči, nos i usnice s borama, pojavljuje se boja kao mrlje, boja gradi bakin portret, linije s početka kadra priključuju se boji i definiraju bakin portret)

Navedite kada je Iris najčešće plakala.

(kada je odrasla u djevojku i gledala filmove s dirljivim scenama u kojima se lako pronalazila)

Prisjetite se kada je Iris prihvatila svoje ime.

(kao odrasla djevojka, postala je lijepa i tašta; svjesna svoje ljepote svaki bi se put, kada je prolazila pored ogledala, pogledala, sve joj se na njoj sviđalo, a i ime joj je bilo u redu)

Opišite na koji način Iris razmišlja o sebi.

(smješta se u kompozicije kao na slikama i to na onima na kojima je dobro ispala, mislila je da točno zna kako je drugi vide, sve je režirala, također je bila uvjerena da je ljepša s lijeve strane pa se uvijek tako namještala i s te joj je strane bilo lakše prići)

Razmislite na što podsjeća to njezino ponašanje. Obrazložite.

(na objave na društvenim mrežama, većina izabire fotografije na kojima su lijepo ispali, neki ih čak i uređuju do neprepoznatljivosti; na društvenim se mrežama možemo predstaviti i fotografijom i riječju onako kako želimo i što želimo i iza toga se možemo skrivati)

Navedite što je Iris mogla na društvenim mrežama također zatajiti ili drugačije prikazati.

(nedostatak samopouzdanja – nije voljela biti u društvu s više od pet osoba jer je to zahtijevalo spontanost, a ona ju nije imala)

Prisjetite se koga Iris iz filma oponaša i kako.

(glumicu Ingrid Bergman – Iris nije pušila cigarete, ali je mislila da bi joj cigareta u ruci dobro stajala, voljela je gledati dim i zamišljati da joj se oči sjaje kao Ingrid Bergman u filmu

Casablanca; zamišljala je da je poput nje, ali njoj oči nisu bile sjajne, već suzne od dima, a i cigareta joj je loše stajala) Razmislite možete li njezino poistovjećivanje s radnjom i glumicama u filmovima usporediti sa svojim vršnjacima, možda i sa sobom, i na koji način.

(da, tinejdžeri se često poistovjećuju s influencerima, pokušavaju biti poput njih, steći popularnost; ni jedno ni drugo nije stvaran život – Iris je u svijetu filma u koji se smješta i zamišlja, tinejdžeri ponekad žele biti poput influencera, a taj svijet za njih također nije stvarni svijet; i Iris i neki od tinejdžera na taj si način daju na važnosti, žele se osjećati važno, žele biti popularni)

Navedite na koji su način predstavljeni događaji, opisi i osobe u filmu.

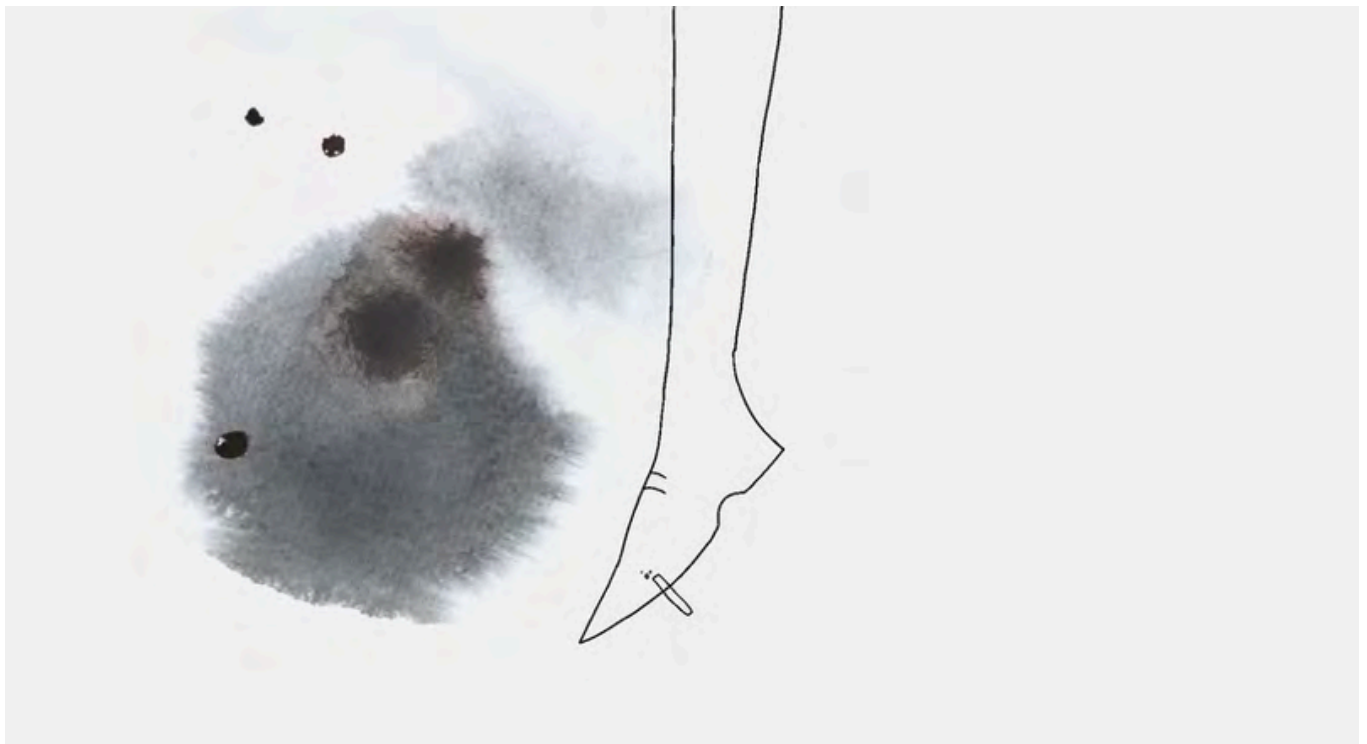
(kroz niz vrlo kratkih priča od nekoliko rečenica u kojima je i komentar naratorice; glas naratorice prate jednostavni crteži koji se stvaraju s novom pričom i s njezinim krajem nestaju)

Zaključite zašto Iris na kraju nije bila zadovoljna svojom pričom.

(cijeli dan nije bila glavni lik u toj priči, već samo prolaznik u tuđim puno uzbudljivijim životima; ona je protagonist)

Prisjetite se što je na kraju Iris izabrala i kako je kroz crtež svoj izbor prikazala.

(neko drugo lice; možda: ću, ćeš, će, ćemo, ćete, će; prikazala ga je kao išarani krug)

POVRATAK NA POSTAVLJENI PROBLEM

Prisjetite se početne, problemske priče.

Razmislite želite li promijeniti svoj izbor na pitanje na čijoj si strani od troje likova u priči.

Ako ste promijenili mišljenje, obrazložite razlog promjene.

REAKCIJE NA PROBLEMSKU PRIČU I ŠTO ONE ZNAČE

A

Na strani autorice teksta.

Autorica teksta voli objave na društvenim mrežama kao i mnogi njezini vršnjaci. No, ona je u tim objavama postala opsjednuta načinom na koji će se prikazati (izvještani izraz lica – osmijeh, pažljivo odabrana mjesta, uređivanje fotografija...), važno joj je da joj se svi dive. Njezino zanimanje za društvene mreže prešlo je granice uobičajenoga (budi se noću ne bi li provjerila koliko ima lajkova ispod svoje objave). Njezina je namjera možda čak izazvati i ljubomoru kod vršnjakinja (npr. Ive koju spominje i kojoj ne bi lajkala objavu ni da joj se zaista sviđa). Ovakav odnos prema društvenim mrežama autoricu teksta vodi u nerealni svijet, sve je više obuzima pa je više posvećena njima nego onome što je u stvarnosti okružuje. Moguće je da doživljava FOMO (engl. fear of missing out, strah od propuštanja), strah od toga da joj nešto na društvenim mrežama ne promakne, pa neprekidno provjerava društvene mreže. Razmisli je li broj lajkova i divljenja na društvenim mrežama iskren. Hoćeš li se ikome od njih javno požaliti ako se loše osjećaš zbog nekoga ili nečega? Pravo iskreno prijateljstvo, bez obzira na broj prijatelja na društvenim mrežama, daleko je kvalitetnije. Dovoljno je imati jedno pravog, iskrenog prijatelja/prijateljicu. On/ona vrijedi više od tisuća lajkova i „prijatelja“ na mreži.

B

Na Markovoj strani.

TikTok izazovi mogu biti bezazleni i smiješni, ali i vrlo opasni. Ponekad se mladi, pa tako i Marko, upuštaju u izazove zbog dokazivanja i popularnosti. Oni mogu biti opasni po zdravlje, pa čak i dovoditi u životnu opasnost. Izazov koji šokira potiče gledatelje da naprave još nešto strašnije, luđe, šokantnije, briše granice realnosti i straha jer, ako mogu drugi, može i on/ona. Broj pregleda podiže njihovo samopouzdanje i popularnost. Sve može završiti kobno. Ponekad bi netko od njih, u određenoj dobi i razini zrelosti, želio/željela obrisati objavljeni video, no on je zabilježen zauvijek. Razmisli kome se i zašto moraš dokazivati. Postoji jako puno načina da kod nekoga izazoveš divljenje. I dogodi li se to uživo, to je stvarno i iskreno. Broj pregleda na TikToku nije pokazatelj divljenja. Potaknite razgovor o izazovima na satu razrednika.

C

Na Aninoj strani.

Ana je, prema riječima autorice teksta, čudna jer se ne zna zabavljati. Možda i Ana prati društvene mreže, objave na TikToku, ali nije njima opsjednuta. Ne objavljuje svoje sadržaje samo da bi se nekome dopala, ne gradi preko objava lažno samopouzdanje i ne lajka i komentira svima objave samo da bi oni to uzvratili i njoj na njezinim objavama. Moguće je da su Ani objave dio zabave i korisnih informacija te da je svjesna opasnosti koje kriju neki izazovi. Ana se, kao većina njezinih vršnjaka, ne može izolirati. Nekada su mladima uzori bili glumci, pjevači i sportaši. Danas su mladima uzori influenceri. Naravno, ne može se reći da su sve njihove objave loše. Mnogi od njih imaju pozitivan utjecaj na mlade. Samo treba takve sadržaje znati prepoznati. Nitko ne brani mladima (od određene dobi) da uživaju u objavama (svojim ili tuđim), ali to treba biti promišljeno. Razmišljajte o tome da vaše objave ostaju i u budućnosti. Ne prihvaćajte sve što vam se nudi.

ZAKLJUČCI

(individualni odgovori učenika uz obrazloženja)

SREDNJA ŠKOLA

POGLAVLJE: TERAPIJA FILMOM

ĐURĐICA RADIĆ, PROF.

POSTAVLJANJE PROBLEMA

Pročitajte/poslušajte problemsku priču.

Neprekidno razmišljam o Ani ovih dana. Ne želi se više sa mnom družiti, to mi je nedavno na kavi rekla. Smrzla sam se. Potpuno šokirana, uporno sam pokušavala doznati razloge te njezine odluke. Na sva moja pitanja odgovarala je kratko, samo s da ili ne. Nema razloga, mora raditi na sebi, mora malo promisliti o svom životu i svemu oko nje. Ne zna kad će to proći, samo treba mir i samoću. Ne znam što da mislim, jako sam tužna. Znamo se jako dugo, bile smo prijateljice još u vrtiću. Imamo toliko uspomena, igrale smo se po cijele dane, skupljale sličice i popunjavale albume, bile učiteljice i prodavačice, kuhale zelene voćke i lišće u dvorištu njezine bake. Pa zatim po cijele dane učile lakirati nokte i krale maminu šminku, čitale strašne priče, spavale jedna kod druge i dijelile tajne o dečkima. Toliko druženja, zafrkancije i smijeha. Toliko putovanja i susreta, sve smo jedna o drugoj znale, baš smo bile bliske.

A sada... Srela sam Anu neki dan, nije me vidjela. Jedno vrijeme hodala sam za njom, baš sam zabrinuta i ne mogu shvatiti što se dogodilo. Učinilo mi se da priča sama sa sobom, čudno se smješkala i pomicala glavu. Nije me primijetila, očito je bila u nekom svom zamišljenom svijetu. Saznala sam da se ne javlja nikomu od naših prijatelja, a imamo ih zaista puno. Potpuno se osamila. Jako sam uplašena, ne znam što učiniti, komu se obratiti, kako joj pomoći... (izmišljena priča, autorica Đurđica Radić – svaka sličnost sa stvarnim događajima i osobama je slučajna)

Razmisli što bi u ovoj situaciji napravio/napravila.		
Izaberi te jedan od triju ponuđenih odgovora i usmeno obrazloži svoj stav.		
A	B	C
Produžit ću dalje, nije to moj problem, bolje se ne petljati.	Nazvat ću njegove/njezine roditelje i reći ću im što sam uočio/uočila.	Potražiti ću stručnu osobu u školi i ispričat ću mu ovo iskustvo

NAJAVA FILMA I PROJEKCIJA

Naslov filma: MELANKOLIJE

Redatelji: polaznici radionice dokumentarnog filma 13. Škole medijske kulture "Dr. Ante Peterlić"

Mentor: Damir Čučić

Scenarij: polaznici i mentor

Filmski rod: dokumentarni

Žanr: biografski

Godina: 2011.

Trajanje: 14:27

Poveznica: <https://vimeo.com/showcase/3917452>

SINOPSIS

Film donosi ulomke iz romana Melankolie Marka Filipovića, u ispovjednom tonu govori o svojim zebnjama i strahovima, tugama i bolima.

DOJMOVI O FILMU

Što možete reći o ovom filmu, kako vam se svidjela ova priča, obrazložite. Koje asocijacije i osjećaji su se probudili tijekom filma, što ste osjećali?

RAZGOVOR O TEMI FILMA I IZBORU FILMSKIH IZRAŽAJNIH SREDSTAVA

Prisjetite se početka samog filma, navedite što ste prvo vidjeli i čuli.

(rečenica na crnoj podlozi: „...Pjevao sam o zidu i prijateljstvu onih koji se nalaze s druge strane...“, potpis Marko Filipović, zatim glas radijske voditeljice koja najavljuje gosta Marka Filipovića, autora romana Melankolie, a zatim u krupnom kadru vidimo mušku osobu koja se vozi u automobilu, Marka)

Pokušajte što detaljnije okarakterizirati junaka ovog filmskog uratka, opišite kako izgleda, govori i kako se ponaša. (četdesetak godina, visok i naočit, plavih očiju, odjeven u majice i traperice, pomalo sneno izgleda, polako govori, mjestimice nerazumljivo, djeluje smireno, pospano i usporeno; kasnije saznajemo da su uzrok toga tablete bez kojih ne može)

Razmislite što Marka muči i navedite kako to u filmu saznajemo.

(Markovo mentalno zdravlje je narušeno, imao je halucinacije, često je bio u bolnici, ne može bez tableta jer počne buncati, gubi se; saznajemo to ulomcima iz njegova autobiografskog romana te razgovorima sa skupinom ljudi, polaznicima radionice dokumentarnog filma)

Objasnite što ili tko je Melankolie i kako je dočarana.

(potreba za ljubavlju i pripadnošću koju je izgubio, pojavljuje se u njegovim teškim stanjima i vraća ga iz ponora, vraća mu vjeru, prikazana je kao mlada i krhka ženska osoba, pojavljuje se u nekoliko kadrova, uvijek je povezana s nježnim osjećajima, to njegovo stanje naglašeno je i nježnom glazbom)

Jeste li zapamtili neku izreku, misao, rečenicu koja zorno opisuje tu osobu, navedite neke značajke njegovog načina govora i izražavanja.

(Marko čita ulomke iz svoje knjige, na nekim mjestima poetičan, lirski opisi vezani su uz ženu i ljubav, negdje slikovito opisuje svoje mentalne poteškoće i bijedu društva u cjelini, iskren je i ogoljuje se do kraja, opisuje sve poteškoće ljudi s problemima vezanim uz narušeno mentalno zdravlje, on je hipersenzibilna osoba koja često ne može bez lijekova proživjeti dan; izražava zadovoljstvo što je u filmu, osjeća da ga se vidi i čuje, da je uvažan, kraj filma je optimističan jer se nada svjetlijim danima)

Razmislite o prostoru u filmu, navedite boje koje prevladavaju i objasnite što je autore filma nagnalo na odabir baš tih mjesta za snimanje, objasnite uloga prostora.

(bijeli dugi hodnik i bijele, mjestimice prljave keramičke pločice, bijeli strop, prostorija s krevetima, asocijacija na bolnicu; svjetiljke, stara zgrada, korov, polupani prozori, krupni kadar razbijenog prozora, nešto poput skladišta punog smeća; kadrovi prostora dočaravaju njegovo psihičko stanje)

Prisjetite se nekih kadrova koji dočaravaju Markovo stanje i odredite im vrstu.

(krupni kadrovi: muha, pauk, polupani prozor, prljave pločice, voda koja teče iz slavine, oljušteni zid, luk, smeće, stare novine, mesni doručak, natpis: ulaz zabranjen i obavezno zaključati. Svi ti kadrovi pomažu u dočaravanju teškog stanja glavnog junaka, odražavaju njegove osjećaje koji su tmurni i toliko teški da ne može bez pomoći lijekova)

Navedite kakvi su zvukovi u filmu, ima li glazbe i odredite njihovu ulogu u filmu.

(Markov glas je vrlo ugodan, kada se pojavi djevojka koja simbolizira Melankolie, čuje se ugodna jazz-glazba, kada Marko priča o svojim mentalnim tegobama, čuje se zvuk razbijenog stakla, zvuk također prati tisuću slojeva Markove osobnosti)

Smatrate li da se danas u našem društvu dovoljno otvoreno govori o mentalnom zdravlju, obrazložite svoj stav.

(Danas je ova tema još uvijek u našem društvu nešto što se zaobilazi i izbjegava; ljudi negiraju ili omalovažavaju mentalnu neravnotežu, misle da ne treba preuveličavati, guraju pod tepih svoje probleme ili probleme svojih bližnjih, a ako shvate da im treba pomoć, često nabavljaju lijekove na svoju ruku, bez liječnika, što može biti jako opasno i dodatno pogoršati njihovo stanje; psiha je iznimno složena i kao što treba stručnjak za operaciju ruke ili srca, potreban je i stručnjak za vraćanje mentalne ravnoteže)

Pokušajte objasniti što je uzrok takvom stanju i što bi moglo dovesti do promjene.

(Razlog je stav da se osobu poput Marka proglasi ludom i stigmatizira, predrasude su prejake i zato ljudi izbjegavaju ovu temu, a jedini način kako to promijeniti je razgovor i učenje jer se svakome od nas može dogoditi stanje mentalne neravnoteže, stres dovodi do teških stanja, umjesto osude potrebna je pomoć)

Objasnite kako Marko iz filma popravlja svoje mentalno zdravlje.

(Piše roman, glumi u filmu i otvoreno govori o svom stanju, iskreno priča o svom životu, osjeća povezanost s polaznicima, ima dojam da je važno to što radi, doživi neku vrstu katarze)

Sjećate li se zadnje Markove riječi u filmu, pomaže li mu film, obrazložite svoj stav.

(zadnja riječ je smijeh, film završava optimistično, otvorenim dijeljenjem misli i osjećaja, vjerom da se može uživati u malim stvarima, posebice u razgovoru s nekim))

POVRATAK NA POSTAVLJENI PROBLEM

Prisjetite se početne, problemske priče.

Razmislite želite li promijeniti svoj prethodni izbor reakcije na opisanu situaciju.

Ako je odgovor potvrđan, obrazložite svoj stav.

REAKCIJE NA PROBLEMSKU PRIČU I ŠTO ONE ZNAČE

A

Produžit ću dalje, nije to moj problem, bolje se ne petljati.

Osoba koja odjednom tako promijeni svoje ponašanje sigurno je doživjela neki stres, gubitak ili joj se dogodilo nešto loše. Možda nema nekoga komu se može povjeriti, možda joj je preteško nositi se s problemima i zato bježi u svijet mašte.

Razgovor s tobom mogao bi:

- a) osobu uplašiti i navesti da se još više zatvori, tvoj dobronamjerni čin može protumačiti kao napad
- b) otvoriti put otkrivanju onoga što tu osobu muči, zajedno biste mogli otići školskom psihologu na razgovor ili se razgovorom može otvoriti i biti spremna na pomoć

B

Nazvat ću njegove/njezine roditelje i reći im što sam uočio/uočila.

Roditelji najbolje poznaju svoju djecu, najviše ih treba zanimati što se s njima događa. Ipak, moraš biti spreman na njihove različite reakcije:

1. Omalovažit će tvoju zabrinutost, sve što si im rekao/rekla relativizirat će i uvjeriti te da nisi u pravu jer je njihovo dijete samo malo umorno. Sve će okrenuti na šalu.
2. Reakcija na tvoja opažanja bit će izrazito gruba, vikat će na tebe, grubim riječima objasniti će ti da s tobom nešto nije u redu, umišljaš i pričaš gluposti i laži. Prijetit će ti, tražiti da se makneš od njihova djeteta i uvjeravati te da pomoć zapravo treba tebi.
3. Pažljivo će slušati što pričaš, bit će zainteresirani, uplašeni i motivirani da se njihovu djetetu pomogne. Reagirat će pozitivno, bit će zahvalni.

C

Potražiti ću stručnjaka i ispričati ću mu ovo iskustvo.

Liječnik, psiholog ili neka druga osoba, stručnjak u području mentalnog zdravlja, racionalno će sagledati tvoju priču, dobit ćeš savjete što učiniti i komu se javiti.

ZAKLJUČCI

(individualni odgovori, obrazloženja odluka)

KREATIVNI ZADATAK

Izaberite jedan od triju ponuđenih zadataka:

1. Osmislite koncept moguće terapije nekom drugom vrstom umjetnosti.
2. Napravite plakat za film koji se bavi art terapijom.
3. Izradite rječnik osjećaja s njihovim definicijama

Izvori:

Škola medijske kulture "Dr. Ante Peterlić", (2020.) [Internet], <raspoloživo na: smk.hfs.hr – Medijateka. (n.d.).
[Medijateka. https://smk.hfs.hr](https://smk.hfs.hr)>

Zlatarić, M. (2023). Filmski priručnik za vrtiće, osnovne i srednje škole. HAVC Filmska pismenost.
<https://filmskapismenost.hr/wp-content/uploads/2023/12/FILMSKI-PRIRUCNIK-MARINA-ZLATARIC-pdf>

Milivojević, Z. (2016). Emocije. Mozaik knjiga.

DR.SC. NIKICA GILIĆ

AUTOR KNJIGE "FILM I MENTALNO ZDRAVLJE DJECE I MLADIH"
REDOVITI PROFESOR FILMOLOGIJE NA FILOZOFSKOM FAKULTETU U ZAGREBU

Moj pristup i moj dio ove knjige pripada teorijskom okviru. Ja sam pozvan prikazati na koji se način u filmologiji i u povijesti filma pristupalo temama duševnog zdravlja, mentalnog zdravlja, trauma i razvojnih problema – iz perspektive umjetnosti i znanstvenog proučavanja filmske umjetnosti.

Zato psihologinja Ida Šamanovci i ja, kao filmolog, predstavljamo teorijski dio knjige, dok su kolegice iz prakse, Đurđica Radić, koja radi sa srednjoškolskom populacijom, i Marina Zlatarić, koja radi s osnovnoškolskom djecom i mladima, obradile možda i najdragocjeniji dio – obrasce za rad u nastavi, školama i učeničkim društinama. Time svi koji budu čitali knjigu i rade s djecom i mladima dobivaju konkretne metode i načine rada.

Jedna od najzanimljivijih osobina 20. stoljeća bila je podudarnost niza važnih fenomena. Jedan od njih svakako je film, koji je postao važna umjetnost i industrija, ali i pojačan interes za psihi, za duševno i ono unutarne, ispod površine.

U tom se smislu u teoriji čak govorilo da je film „izmislio psihoanalizu“, što je možda pretjerano, ali dobro pokazuje koliko je film važan za razumijevanje i proučavanje ljudske psihe.

Također se o filmu pisalo kao o mediju koji prikazuje ljude iz mašte – ljude, ali iz mašte – te se uspoređivao sa sanjanjem i snovima. Drugim riječima, ono što se događa u filmskoj komunikaciji često se temelji na osnovnom iskustvu čovjekove percepcije svijeta i drugih ljudi.

To znači da se u filmu vrlo često prikazuju svi odnosi – i oni traumatski i oni problematični. S druge strane, filmski umjetnici često su prikazivali, gotovo doslovno, ono što ih muči ili zanima, na isti način kao što su to radili slikari, pisci ili kazališni autori prije njih.

Na taj se način kroz film vrlo jasno može pratiti, ako hoćete, povijest trauma 20. stoljeća – kako u osobnom smislu, kroz iskustva pojedinaca, tako i u širem društvenom smislu: traume ratova, Prvog svjetskog rata, Drugog svjetskog rata, brojnih kriza i društvenih promjena.

Sve se to kroz film nekako provlačilo i sve se to kroz film obrađivalo. Tako da, koja god vas tema iz povijesti 20. stoljeća zanima, možete ju promatrati kroz filmsku umjetnost i na filmskim primjerima vidjeti kako se društvo s njom nosilo.

Filmologija se u posljednjim desetljećima razvija, ali ne dovoljno brzo da uđe u službene programe osnovnih i srednjih škola. Zato kolegice Radić i Zlatarić to rade kroz dodatne programe i izvannastavne aktivnosti. Ipak, mreža filmskih druština i filmske nastave u školama sve je razvijenija i bogatija, što daje razlog za optimizam. Jedna stvar koja je posebno važna jest da je film ušao u DNK svih kasnijih medija – prvo televizije, a zatim i digitalnih medija koje danas koristimo.

Danas mi, primjerice, algoritmi donose isječke iz serija Televizije Zagreb iz 70-ih ili fragmente hrvatskih filmova Krste Papića. Drugim riječima, filmski elementi i dalje kruže digitalnim prostorom i čine temelj suvremene digitalne pismenosti.

S druge strane, to potvrđuje da se pomoću filma i dalje može relevantno govoriti o važnim temama, i to novim generacijama. Nije svaki film jednako pogodan za to, niti je svaki jednako dobro „ostario“, ali neki su danas čak i relevantniji nego što su bili u trenutku nastanka. To je stalni dijalog sadašnjosti i povijesti.

U tom dijalogu stručnjaci okupljeni oko HAVC-a, ovakvih projekata i knjiga o filmskoj pismenosti pokušavaju pronaći načine kako filmsku baštinu i filmsku teoriju što bolje iskoristiti u radu s mladima i u snalaženju u suvremenom svijetu – i na medijskoj i na zdravstvenoj razini – jer film omogućuje lakšu komunikaciju među složenim temama. Iz iskustva i literature čini mi se da je film vrlo moćan alat jer, slično kao u terapijama gdje se koristi lutka ili simbolički objekt, kroz film – kroz sliku koju gledate ili koju ste sami stvorili – možete govoriti o sebi na siguran način.

Možete se baviti i najtežim problemima, a da se pritom ne osjećate izloženo. Upravo zato taj umjetnički, a posebno filmski, terapijski potencijal smatram iznimno velikim.

IDA ŠAMANOVIĆ

AUTORICA KNJIGE „FILM I MENTALNO ZDRAVLJE DJECE I MLADIH”
SPEC. KLINIČKE PSIHOLOGIJE – PSIHOTERAPEUT

Značaj umjetnosti za mentalno zdravlje prisutan je od pamtivijeka – još od prvih logorskih vatri i priča koje su okupljale ljude.

Kroz povijest se pokazalo koliko i biblioterapija, knjiga te različiti oblici umjetnosti doprinose očuvanju mentalnog zdravlja.

U posljednjih 130 godina imamo i film. Film od samih početaka pokazuje jasnu povezanost s mentalnim zdravljem. Zanimljivo je da se krajem 19. i početkom 20. stoljeća istovremeno rađaju film, psihologija, psihoterapija i psihoanaliza, dok se psihijatrija sve više oblikuje kao znanstveno područje. Kao da upravo u tom razdoblju umjetnost ponovno snažno pokazuje svoju vezu s mentalnim zdravljem.

Na koji način? Na način da kroz umjetnost zaobilazimo racionalni dio i otvaramo prostor emocijama? Naše emocije kroz film slobodnije izlaze, imamo priliku doživjeti ih, osvijestiti, analizirati i razumjeti što se događa unutar nas i u odnosima s drugima.

Zbog toga poticanje emocionalne pismenosti kroz filmsku pismenost zasigurno djeluje i na poboljšanje mentalnog zdravlja, što je posebno važno od najranije dobi. Djeca bi, paralelno s učenjem abecede i pisanja, trebala učiti i prepoznavanje, analizu i razumijevanje vlastitih emocija te odnosa među ljudima.

Filmska pismenost u školama zasad se u velikoj mjeri temelji na skupini entuzijasta – ljudi koji rade sa srcem i, kako se često kaže, „ostavljaju srce na terenu“. No ostaje nada da će to uskoro postati i sustavni dio obrazovanja.

Vjerujem da će tada i moja struka imati lakši zadatak u kasnijem radu s pacijentima jer će se mnoge interpersonalne i emocionalne situacije ranije naučiti prepoznavati i razumijevati.

Gledajući film, važno je da, bez obzira na životnu dob – kao djeca, mladi ili odrasli – ne budemo samo konzumenti, nego i aktivni sudionici procesa: da promišljamo, analiziramo i razumijemo ono što gledamo.

A mogu li to djeca danas? Istraživanja Hrvatskog audiovizualnog centra iz 2025. godine pokazuju da tek oko 20 % djece i mladih u potpunosti razumije ono što gleda, iako gotovo svi gledaju filmove. S druge strane, više od 60 % njih navodi da im upravo analiza filma uz pomoć pedagoga pomaže da bolje razumiju sadržaj koji gledaju.

**TO JASNO POKAZUJE KOLIKO JE FILMSKA PISMENOST U ŠKOLAMA
VAŽNA I ZAŠTO JE NUŽNO NJEZINO SUSTAVNO UVOĐENJE.**

MARINA ZLATARIĆ

AUTORICA KNJIGE „FILM I MENTALNO ZDRAVLJE DJECE I MLADIH”
PROFESORICA HRVATSKOG JEZIKA U OSNOVNOJ ŠKOLI I FILMSKA EDUKATORICA

U ovoj našoj novoj knjizi – jedinstvenoj i prvoj takve vrste, „Film i mentalno zdravlje djece i mladih” – osim prvih dvaju poglavlja o kojima su govorili Nikica i Ida, postoji i treće poglavlje, a ono je podijeljeno u dvije cjeline: za osnovnu i za srednju školu.

Ja sam radila dio za osnovnu školu, budući da radim s učenicima viših razreda, ali i u razrednoj nastavi. Taj je dio podijeljen na dvije podcjeline – razrednu i predmetnu nastavu – i predstavlja praktični segment rada na temi filma i mentalnog zdravlja djece.

Riječ je o konkretnim načinima kako s djecom raditi kroz film i potaknuti ih na razmišljanje o problemima koji ih muče, koje prepoznaju oko sebe ili s kojima se mogu susresti u budućnosti.

Teme u razrednoj nastavi su, primjerice: humor kao način suočavanja s tjeskobom, radne navike, posvojeno dijete, važnost prijateljstva i međusobnog pomaganja. Ukupno ih je osam. U predmetnoj nastavi obrađuju se složenije teme – njih četrnaest ili šesnaest – poput depresije, tjeskobe, seksualnog nasilja, obiteljskog i vršnjačkog nasilja, kao i pritiska učenja i postizanja uspjeha.

Sve teme imaju sličnu strukturu. Počinju problemskom pričom, koju smo kolegica iz srednjih škola i ja osmislile kao svojevrsne kartice problemskih situacija. Ovisno o temi, učenicima se nudi određen problem. Nakon toga učenici biraju među trima ponuđenim reakcijama kako bi postupili da su na mjestu lika iz priče i moraju obrazložiti svoj izbor. Zatim se bez zaključka uvodi kratki film, najčešće u trajanju oko deset minuta, i to iz baze filmova koji su dostupni besplatno, primjerice iz produkcije Zagreb filma i Croatia filma.

Slijedi analiza filma – i filmska i psihološka. Nakon toga ponovno se vraćamo na početnu problemsku situaciju, pri čemu učenici imaju mogućnost promijeniti svoj odgovor, ponovno uz argumentaciju. Na kraju slijede zaključci i kreativni zadaci.

Mislim da je to danas izuzetno važno. Često se može čuti: „I mi smo gledali filmove pa nismo od toga radili veliku stvar.“ No današnje generacije odrastaju u potpuno drugačijem okruženju. Izložene su stalnom bombardiranju sadržajem – društvenim mrežama, internetom, influencerima, TikTokom.

Ne tvrdim da je sve to loše, ali djeca često ne znaju razlikovati što je kvalitetno, a što nije. Upravo zato, mi smo ti koji im moramo pomoći – naučiti ih kako gledati i kako promišljati ono što vide. Važno je da ne ostanu na površini, nego da ulaze u dubinu likova i pričaju da razumiju vlastitu identifikaciju s onim što gledaju.

Pritom im ne smijemo ništa nametati. To su generacije koje treba voditi, i to vrlo pažljivo. Zato mi sami moramo biti dobro educirani u području filma – kako bismo ih mogli voditi, uvijek korak ispred, a kada nas sustignu, ponovno napraviti novi korak naprijed.

Film snažno utječe na djecu, ali samo ako se aktivno analizira, a ne pasivno gleda. Ako se film samo pogleda bez razgovora i analize, onda ga djeca mogu jednako tako gledati i kod kuće – i škola u tom smislu gubi svoju ulogu.

Kada učenici nauče prepoznati filmska izražajna sredstva, razumjeti zašto se koriste i kako prenose emocije, tada film zaista doživljavaju.

Navest ću jedan primjer iz prakse. S učenicima često radim kratke filmove kao dio lektire. Primjerice, radili smo „Sadako hoće živjeti”. Učenici su nakon čitanja knjige trebali snimiti kratak video u tri dijela: prošlost (predstavljanje sadržaja), sadašnjost (svijet u kojem danas živimo) i budućnost (svijet u kojem žele živjeti).

Kada je jedan učenik prikazao svoj film, u razredu je nastala potpuna tišina. I sama sam ostala bez riječi. Nakon nekoliko trenutaka, jedna učenica je podigla ruku i rekla: „Molim vas, danas nemojte više prikazivati nijedan film.”

To je ostavilo dubok trag na njih – i upravo to želimo postići. Kada ih film zaista dotakne, tada razvijaju empatiju i počinju prepoznavati sudbine oko sebe. A to je ključno, jer nismo sami na svijetu.

ĐURĐICA RADIĆ

AUTORICA KNJIGE „FILM I MENTALNO ZDRAVLJE DJECE I MLADIH”
PROFESORICA HRVATSKOG JEZIKA U SREDNJOJ ŠKOLI I FILMSKA EDUKATORICA

U našem novom priručniku o filmskoj pismenosti moj je zadatak bio izraditi metodičke pripreme za srednju školu. Pripremila sam petnaestak filmova, a te su pripreme namijenjene svim nastavnicima koji se žele baviti filmskom kulturom i promicanjem filmske pismenosti u školama.

Materijali su prije svega osmišljeni za sat razrednika. Kolegica je kreirala uvodnu problemsku priču povezanu s filmom koji slijedi, dok je moj prvi zadatak bio odabrati filmove koji će mladima biti zanimljivi, ali i tematski vezani uz mentalno zdravlje.

Nakon uvodne priče, učenici biraju kako bi postupili u određenoj situaciji povezanoj s filmskom pričom. Slijedi gledanje filma, a potom i njegova analiza. U tom dijelu mnogo toga ovisi o nastavnicima – njihovoj spremnosti i pristupu – ali nam je bilo iznimno važno da mladi promišljaju o kadrovima, filmskoj priči, rasvjeti, glumi, dakle o svim elementima filmskog jezika.

Nakon toga zajedno prolazimo njihova rješenja i razgovaramo o mogućim izborima: je li bolje problem zadržati za sebe, povjeriti se prijatelju ili potražiti stručnu pomoć. Na kraju slijedi kreativni zadatak.

Koliko mladi prepoznaju probleme u filmu, razlikuje se od pojedinca do pojedinca, no uglavnom su vrlo zainteresirani. Sviđaju im se filmovi jer su kratke forme. Što se tematike tiče, birali smo raspon od jednostavnijih izazova, poput sramežljivosti i poteškoća u komunikaciji – bilo unutar obitelji ili u odnosima s vršnjacima – pa sve do složenijih tema poput depresije, anksioznosti, predrasuda prema osobama s invaliditetom, straha od rata, ovisnosti i utjecaja društvenih mreža.

Često mladi ne znaju jasno razlikovati dobro od lošeg, ali je zato iznimno važno da razgovaraju i razmjenjuju iskustva. Upravo je zato analiza filma ključan dio procesa. Nakon analize slijedi kreativni zadatak, a pokazalo se da učenici na to vrlo dobro reagiraju i često nastaju kvalitetni radovi. Također im predlažemo dodatnu literaturu i filmove za daljnje istraživanje.

Gledanje kratkih filmova snažno utječe na mlade. Jasno izražavaju svoje stavove i emocije. Ponekad ne znaju odmah prepoznati vlastite osjećaje, ali kroz razgovor dolaze do zaključaka i razmjene mišljenja. Kao što knjiga ili pjesma bude emocije, tako i film ima snažan učinak na emocionalni doživljaj mladih.

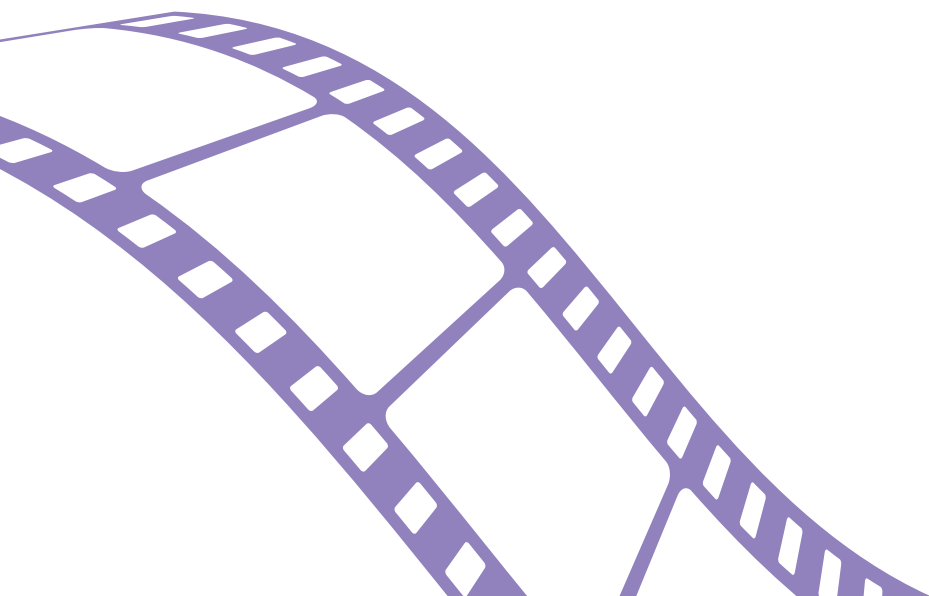
Reakcije učenika znaju biti vrlo intenzivne. Primjerice, kod težih tema javlja se ljutnja – poput filma „Roko”, koji govori o mladiću i propustima sustava u prepoznavanju njegovih problema. Učenici tada izražavaju ljutnju prema institucijama. Ako im je film dosadan, to također jasno kažu. S druge strane, znaju i zaplakati – primjerice, film o ratu u Ukrajini potaknuo je snažnu tugu i strah od mogućeg širenja sukoba.

Iako mnogi ne prate klasične medije, vrlo su svjesni svijeta u kojem žive i osjećaju nesigurnosti koje on nosi.

Filmovi koje koristimo traju do 15 minuta, što se pokazalo optimalnim. Iako im je koncentracija sve kraća, kada ih tema zainteresira, vrlo su motivirani za gledanje i analizu. Primjerice, film „Onda vidim Tanju”, koji govori o sramežljivosti i nesigurnosti u prilasku djevojci, posebno se svidio učenicima drugog i trećeg razreda srednje škole.

S učenicima radim na filmu već dvadesetak godina. Kada sam počinjala, ovakvih programa nije bilo. Danas sam iznimno ponosna što sam dio ovog projekta i zahvalna Hrvatskom audiovizualnom centru. Srce mi je veliko jer vidim koliko se toga danas radi, koliko je ljudi uključeno i koliko je sve više nastavnika zainteresirano.

Dvorana je puna i vjerujem da je ovo iznimno važno jer je film mladima i dalje vrlo privlačan i relevantan medij.

DR. SC. BRUNO KRAGIĆ

RECENZENT KNJIGE "FILM I MENTALNO ZDRAVLJE DJECE I MLADIH", FILMOLOG

VRIJEDNOST OVE KNJIGE ZAISTA JE IZNIMNA. OVO NIJE KURTOAZNO KOMPLIMENTIRANJE POVODOM SVEČANOG DOGAĐAJA, NEGO JE RIJEČ O DOISTA VAŽNOM DJELU.

Prije svega, riječ je o prvoj takvoj knjizi kod nas. Često, živeći u globaliziranom svijetu, mislimo da svi znamo engleski – što nije točno – i da nema potrebe pisati na hrvatskom jer sve već postoji na engleskom. No ne postoji sve na engleskom, niti je sve što postoji nužno kvalitetno. Ovdje imamo knjigu koju su napisali naši autori, na našem jeziku – i koja je zaista kvalitetna. Knjiga je vrlo dobro promišljena. Počinje filmološkim uvodom mog prijatelja Nikice Gilića, koji sam, priznajem, najlakše pročitao jer mi je to područje blisko. Zahvaljujem Nikici i na tome što me spomenuo u bilješci. Nakon tog uvodnog teorijsko-povijesnog presjeka odnosa filma i različitih dimenzija mentalnog zdravlja – uključujući prikaz psihičkih problema, ali i načine na koje film te teme oblikuje i kako ga gledatelji doživljavaju – knjiga se otvara prema daljnjim, jednako vrijednim poglavljima. Posebno su mi nova saznanja donijela sljedeća dva poglavlja. Prvo je ono psihološko, autorice Ide Šamanović, koje vrlo detaljno prikazuje različite modele odnosa prema filmu i filmskoj umjetnosti u kontekstu psihičkih stanja i problema. Zatim slijedi iskustveni, školski dio profesorica Zlatarić i Radić, koji je iznimno vrijedan. Već iz samog teksta jasno je koliko stoji iskustva iza tog rada – riječ je o bogatom, dugogodišnjem i promišljenom radu s učenicima. Njihov doprinos posebno je značajan jer uspješno spaja teorijski okvir iz prvog dijela knjige s konkretnom praksom. Nude širok repertoar problema, povezuju ih s fikcionalnim situacijama, filmovima koji tematiziraju te probleme i – što je najvažnije – daju jasne i primjenjive upute za rad. Moram reći da se nastavnicima u osnovnim i srednjim školama iskreno divim. Raditi s razredom od 20 ili 30 učenika već je izazov sam po sebi, a uz to ih treba i poučavati, usmjeravati i motivirati. A onda još i provoditi ovakve aktivnosti, koje nadilaze osnovni kurikulum. Zato u potpunosti podržavam ideju da film, audiovizualni mediji i medijska kultura postanu zaseban školski predmet. Nadam se da ću to doživjeti, iako sam pomalo skeptičan. Vraćajući se na knjigu – kroz analizu svakog filma otvara se prostor za raspravu u kojoj se spajaju psihološki aspekti i filmska pismenost. Učenici uče kako se odnositi prema likovima, kako povezati filmske situacije s vlastitim iskustvima, ali i kako razumjeti filmski jezik – kadar, kameru, način pripovijedanja. Na taj način profesorice Zlatarić i Radić istovremeno potiču učenike da promišljaju o svijetu i životu, ali i o filmu kao umjetnosti. Kao što je već istaknuto, film i život neraskidivo su povezani. Film je toliko sličan stvarnosti da upravo u tome leži i njegova snaga – ali i njegova potencijalna opasnost.

MIRNA MEDAKOVIĆ

GLUMICA I AMBASADORICA UNICEF-A

Govorit ću iz iskustva – ne iz vlastitog djetinjstva, jer tada nije bilo toliko dječjih filmova ili nam barem nisu bili toliko dostupni, nego iz današnjeg vremena.

Danas, primjerice, uz hrvatske filmove, zaista uživam gledati ih sa svojom djecom. Gledamo hrvatske dječje filmove i svaki put, i tijekom gledanja i nakon njega, razgovaramo o onome što smo vidjeli. Na taj način otvaramo teme koje možda inače ne bismo otvorili.

Primjerice, u filmu „Dnevnik Pauline P. 2“ pojavljuje se tema bakine bolesti. To nam je otvorilo jednu potpuno novu temu za razgovor – nešto s čime se dotad nismo susreli, a što je dio svakodnevice.

Mislim da bi se općenito trebalo više razgovarati o umjetnosti i isticati dobre primjere. Filmska umjetnost za to je idealna[jer je djeci bliska i vole ju pa se kroz nju najlakše komunicira.

Kroz film se može potaknuti empatija – zapravo, kroz filmsku umjetnost može se puno toga. Kada u filmu vidimo nekoga kao svojevrsno ogledalo, možemo prepoznati vlastite emocije i reći: „I ja se tako osjećam“ ili „I ja bih se u toj situaciji tako osjećao.“

Posebno je zanimljivo to što se kroz film možemo staviti u različite perspektive – u poziciju jednog ili drugog lika – i na taj način „isprobavati“ različite životne uloge. Sve to radimo na siguran način, s određenom distancom, ali iskustvo ipak ostaje u nama

ZATO JE FILMSKA UMJETNOST IZUZETNO VRIJEDAN ALAT ZA RAZVIJANJE EMPATIJE.

PROMOCIJA ANIMIRANOG FILMA „ANA I LOVRO U SVIJETU FILMA“

**PETRA ZLONOGA, autorica animiranog filma
„Ana i Lovro u svijetu filma“**

Moje ime je Petra Zlonoga i sudjelovala sam u projektu „Ana i Lovro u svijetu filma“, koji se odnosi na edukativne materijale namijenjene djeci predškolske i rane školske dobi. Projekt razvijamo već godinu i pol u suradnji s učiteljicom razredne nastave Mirjanom Vedak, a nedavno smo završili i animirani film koji je imao svoju premijeru te je dio tog nastavnog materijala.

Projekt „Ana i Lovro u svijetu filma“ s naglaskom je na filmskim rodovima. Budući da je HAVC prepoznao potrebu za materijalima namijenjenima najmlađoj dobnoj skupini, iz našeg iskustva rada s djecom pokazalo se da je najbolji pristup kroz njima najbliže medije – animirani film, slikovnice te različite kreativne zadatke poput bojanja i sličnih aktivnosti.

Animirani film nastao je na temelju slikovnice. Od početka smo razmišljali o njegovoj filmskoj adaptaciji, a najvažnije nam je bilo osmisliti likove s kojima se djeca mogu poistovjetiti. Uz Anu i Lovru, znatiželjne prvašiće, uvedena je i Mačka Šapica koja unosi dinamiku u priču te maskota filmske pismenosti Gospodin Oku.

Cilj je da djeca kroz jednostavan, nenametljiv i zaigran pristup postupno usvajaju osnovne pojmove filmske pismenosti, jer previše direktan ili previše edukativan pristup u ovoj dobi nema isti učinak.

Na konferenciji posebno mi je bilo drago vidjeti rast broja sudionika i snažnu povezanost različitih skupina koje se bave filmskom pismenošću. Ta umreženost i razmjena iskustava iznimno su važni.

Edukacija u području filmske pismenosti ne odnosi se samo na razumijevanje filma kao umjetnosti, nego i na prepoznavanje filma kao komunikacijskog medija koji snažno utječe na djecu i društvo u cjelini. Upravo zato razvijanje kritičkog promišljanja kod djece ima dugoročni značaj za buduće generacije.

PRIMJERI DOBRE PRAKSE

FILMSKA DRUŽINA ZAG

Melita Horvatek Forjan, prof. hrvatskog jezika, suvoditeljica filmske družine ZAG u OŠ Marije Jurić Zagorke u Zagrebu

Filmska družina ZAG djeluje već 24 godine i sudjelujemo na svim revijama i smotrama dječjeg hrvatskog filmskog stvaralaštva.

Teme kojima se bavimo u potpunosti su u skladu s ovom konferencijom – mentalno zdravlje djece i mladih te inkluzivnost. Snimamo filmove o različitostima: u školi imamo djecu s hiperaktivnošću, Turnerovim sindromom, cerebralnom paralizom i drugim izazovima. Svaka nagrada za nas je vjetar u leđa i motivacija da idemo dalje. Vjerujem da djeca mogu razviti kritički odnos prema filmu. Važno je da filmove gledaju promišljeno, ali i da ne budu samo konzumenti, nego i aktivni stvaratelji sadržaja. Upravo kroz stvaranje filmova lakše se razumiju situacije u kojima se nalaze njihovi vršnjaci, osobito kada je riječ o djeci s određenim poteškoćama ili izazovima u mentalnom zdravlju. Primjerice, snimili smo film „Kad si nesretan“, nastao na temelju pjesme „Kad si sretan“. Uočili smo problem obiteljskog nasilja u jednoj obitelji i pokušali smo kroz film prikazati koliko je takvoj djeci teško. Mislim da smo uspjeli – film je bio dobro prihvaćen u razredu i potaknuo je daljnje korake, uključujući i reakcije nadležnih službi. Svaki film koji otvara teme mentalnog zdravlja ima posebnu vrijednost. Empatija je pritom ključna. Kada djeca gledaju filmove o vršnjačkom nasilju, često razumiju osnovnu poruku, ali za dublje i skrivenije slojeve potrebna je podrška nas edukatora. Zato – snimajte filmove, gledajte ih, igrajte se. Timski rad oko kamere ono je što nas povezuje.

HRVATSKA MREŽA NEOVISNIH KINOPRIKAZIVAČA

DANIJELA FABRIC FABIJANAC, PREDSJEDNICA UPRAVNOG ODBORA
KINO MREŽE I RAVNATELJICA POU SLATINA

Osnovani smo 7. studenog 2014. godine s 27 članova suosnivača u Kinu Europa u Zagrebu. Danas, 11 godina kasnije, okupljamo 57 članova na 81 kinoekranu u gradovima i na otocima diljem Hrvatske. Ono što je započelo kao inicijativa povezivanja nezavisnih kina, danas je snažna mreža koja povezuje kino, publiku i zajednicu te aktivno doprinosi razvoju filmske kulture u Hrvatskoj. Prije svega, želim zahvaliti svima koji su sudjelovali u stvaranju i razvoju Kinomreže. Posebnu zahvalu upućujem prvom predsjedniku Kinomreže, Hrvoju Laurenti, koji je postavio temelje našeg zajedničkog djelovanja, kao i svim predsjednicima nakon njega. Hvala svim članovima Kinomreže koji svakodnevno rade na tome da kina ostanu važan dio kulturnog života svojih gradova i zajednica.

Posebna zahvala ide upravnom odboru Kinomreže, kao i našoj tajnici, bez čijeg predanog rada mnoge aktivnosti ne bi bile moguće. Tijekom proteklih 11 godina Kinomreža je razvila niz zajedničkih programa koji povezuju kina i publiku diljem Hrvatske. Među programima posebno se ističu „Ženijalni dani“, „Ljeto u mreži“ i „Svjetski dan audio i vizualne baštine“. Važan dio programa čine i oni koji se provode u suradnji s Hrvatskim audiovizualnim centrom, poput „Mjeseca našeg filma“, „Rendez-vous au cinéma“ i „Maratona kratkometražnog filma“. Kroz ove programe prikazano je 166 dugometražnih i 263 kratkometražna filma kroz više od 50 programskih aktivnosti u kinima diljem Hrvatske.

Jedan od ključnih segmenata djelovanja Kinomreže su i konferencije, odnosno stručni susreti kinoprikazivača. Dva puta godišnje organiziramo susrete koji su prostor za razmjenu iskustava, učenje i razvoj novih ideja. Do danas je održano 20 takvih konferencija u gradovima diljem Hrvatske – od Rijeke i Zagreba preko Pule, Varaždina i Zadra do Slatine, Labina i Preloga. Uz podršku Ministarstva kulture i medija Republike Hrvatske te neraskidivu vezu s Hrvatskim audiovizualnim centrom i Zakladom Kultura nova, Kinomreža je postala ključni akter hrvatske kinematografije. Edukacija je jedan od temelja djelovanja Kinomreže. Tako u programu „Kinodoktor“ stručnjaci dolaze u kina kojima je potrebna podrška i zajedno s lokalnim timovima rade na razvoju programa i organizacije rada. Do danas je održano 14 takvih programa.

Program „Škola za kino“ omogućuje dodatno stručno usavršavanje kroz više od 20 radionica i edukacija. Prvenstveno su nam važne radionice za kinooperatere jer za njih ne postoji formalna edukacija.

Istaknula bih kako je Kinomreža prepoznata i na festivalima te naši članovi sudjeluju u žiriju na Pula Film Festivalu i Mediteran Film Festivalu. Zajedno surađujemo na projektu „Kino, igra, film“ koji se provodi u našim kinima. Prvi takav projekt bio je u Novskoj. Šesnaest naših kina sudjeluje u organizaciji inkluzivnih i senzornih projekcija s Hrvatskim filmskim savezom, a taj broj raste iz godine u godinu. Na programu „Moj prvi odlazak u kino“ kina surađuju s raznim udrugama i festivalima (Filmaktiv, Sedmi kontinent, Zagreb Film Festival i drugima) te, naravno, sa svojim lokalnim školama i vrtićima.

Jedan od najvažnijih projekata u posljednjim godinama su „Dani filmske pismenosti u kinu“. Program je službeno započeo 2023. godine. Tijekom 2024. održano je šest radionica u našim kinima, a u 2025. godini program je značajno proširen – održano je više od 20 edukacija u 15 gradova diljem Hrvatske.

Za 2026. godinu već je prijavljeno 16 gradova, što jasno pokazuje koliko je interes za filmsku pismenost velik i koliko je važna uloga kina u obrazovanju publike.

Posebno inovativan projekt koji djeca osobito vole je „Escape the cinema“ – edukativna radionica filmske pismenosti kroz igru koja približava film na interaktivan i kreativan način. Program je održan u devet kina, a ove godine širi se i na ostale gradove.

Kinomreža danas povezuje kina diljem Hrvatske – u velikim gradovima, u manjim sredinama i na otocima. Svako od tih kina predstavlja važan prostor susreta publike i filma. Zajedno čine mrežu koja povezuje ljude, film i ideje. Uz podršku partnera, a posebno Hrvatski audiovizualni centar, Kinomreža nastavlja razvijati programe koji jačaju filmsku kulturu i publiku u cijeloj Hrvatskoj jer film nije samo umjetnost – film je iskustvo koje nas povezuje.

FOTO VIDEO KLUB ZAPREŠIĆ

Jadranko Lopatić, Foto kino video klub Zaprešić

Iz mog iskustva, film je jedna od važnih stvari upravo u kontekstu mentalnog zdravlja jer je to svakodnevica s kojom se djeca suočavaju u svom životu. Film je jedno od sredstava – odnosno jedan od načina – kako izraziti vlastite stavove, želje, strahove, misli i sve ostalo što se može izraziti kroz filmski medij. Upravo ta sloboda u kreiranju i stvaranju filma mislim da jako puno utječe i doprinosi mentalnom zdravlju. Vjerujem da atmosfera snimanja i procesa izrade filma, bez obzira na to radi li se o igranom, animiranom, dokumentarnom ili bilo kojem drugom obliku, već sama po sebi doprinosi koncentraciji na ono što se želi reći i na način na koji se to izražava. Time se, zapravo, i osvještavaju vlastiti problemi, ali i situacije u kojima se nalaze. Ne znam što očekujem – ovo nam je prvi put na konferenciji. Dojmove ćemo, naravno, čuti kasnije, na putu kući, ali vjerujem da je i djeci bilo poučno i zanimljivo vidjeti i čuti što se radi u drugim klubovima i sredinama te koji su još mogući načini izražavanja i opismenjavanja. Već i ovdje, dok sjedimo u publici, primijetio sam da su se sudionici međusobno upoznali i stupili u kontakt pa će sigurno doći i do razmjene iskustava.

Važno je na jednom mjestu okupiti sva ta iskustva, doživljaje i mogućnosti koje se tiču filma, pri čemu govorimo prvenstveno o stvaralaštvu djece i mladih, a ne toliko o profesionalnom filmu – iako je i on ovdje svakako prisutan.

Upravo to dječje i mladenačko stvaralaštvo važno je pokazati, kako bismo vidjeli što se radi u zemlji i izvan nje te kako se sve to može dodatno povezati, osvijestiti i unaprijediti. Zašto mi to radimo u klubu i zašto to radim osobno? Zato što je to vrlo zanimljiv posao – s jedne strane blizak školskom sustavu i obrazovanju, a s druge strane, bez njegove ukočenosti, programa, zvona i satnice. To omogućuje najbolji spoj obaju svjetova: mogućnost obrazovanja mladih ljudi, ali na neformalan, slobodan i kreativan način.

Naravno, u tom cijelom spektru djece, filmova i procesa rada postoje različita iskustva i doživljaji. No ono što je zajedničko jest osjećaj ponosa kada se film dovrši, kada se prikaže publici ili objavi na platformi. To je materijalni rezultat njihova rada – nešto što mogu vidjeti i reći: „Ovo smo mi napravili.“ Taj osjećaj zadovoljstva i potvrde iznimno je važan. A ako film još uspije otići na festival, reviju ili osvojiti nagradu, to postaje dodatna motivacija.

Posebno su važni i odlasci na festivale i revije jer upravo tamo djeca imaju priliku vidjeti što drugi rade, družiti se i razmjenjivati iskustva. Ta međusobna komunikacija i susreti čine važan dio odgojnog procesa filmskog stvaralaštva. Na kraju, moram reći da sam pozitivno iznenađen cijelom organizacijom. Ako bih imao jednu poruku, to bi bilo – možda samo da se nabavi malo veća dvorana.

SENZORNE PROJEKCIJE

dr. sc. Eva Brlek, stručnjakinja u edukacijsko-rehabilitacijskim znanostima, psihoterapiji i komunikacijama

Senzorne projekcije prilagođene su filmske projekcije koje su nastale iz potrebe da se društvo dodatno senzibilizira i da se djeci s teškoćama u razvoju omogući odlazak u kino, odnosno u kulturne ustanove.

Ideja je bila prilagoditi kinookruženje kako bi bilo pristupačno i ugodno za tu djecu. U takvom prostoru djeca s teškoćama mogu se susresti sa svojim vršnjacima tipičnog razvoja, što omogućuje međusobno učenje, razvoj tolerancije, empatije i prihvaćanja.

Cilj je stvoriti mjesto u kojem su sva djeca dobrodošla, a u koje roditelji, učitelji i terapeuti mogu doći bez opterećenja i brige – prostor u kojem dijete može biti ono što jest, u sigurnom i podržavajućem okruženju.

Jedan je od izazova s kojima se djeca susreću preplavljenost senzornim podražajima, što uvelike ovisi o trenutku i okruženju u kojem se nalaze. Ono što mi kao društvo možemo učiniti je prilagoditi uvjete djetetu, umjesto da dijete pokušavamo uklopiti u zadane okvire. Upravo je zato važno graditi inkluzivno društvo u punom smislu te riječi – a to počinje stvaranjem konkretnih prilika u lokalnim zajednicama.

Važno je istaknuti i da su senzorne projekcije besplatne, kako bi bile dostupne svima. Uz projekcije su razvijeni i edukativni materijali koji služe kao dodatni alat za rad nakon gledanja filma. Ti materijali mogu se koristiti u školama ili kod kuće, kako bi se sadržaj dodatno obradio i produbio.

Svaki pojedinac u ovom procesu je važan. Male promjene koje nastaju u lokalnim zajednicama mogu imati velik učinak – ono što se nekome čini kao mala prilika, djeci s teškoćama može predstavljati velik korak naprijed.

VRTI SVOJ FILM

Ivana Jakobović Alpeza, glavna urednica portala Vrti svoj film

Nama, kao izvaninstitucionalnim dionicima koji doprinose promicanju filmske pismenosti, ovakvi događaji iz krovne nacionalne institucije – Hrvatskog audiovizualnog centra – izuzetno su važni. Ova konferencija svaki put stavlja fokus na određenu temu i donosi primjere dobre prakse. Na taj način mi, kao dionici, imamo priliku vidjeti što rade kolege, a brojni sudionici – osobito učitelji i nastavnici – mogu se inspirirati onime što vide. Nerijetko čujem da su upravo nakon prve konferencije nastala nova partnerstva.

Uvođenjem nagrade za poticanje izvrsnosti u području filmske pismenosti dodatno se povećava vidljivost cijelog sektora, odnosno zajednice koja se bavi ovim područjem. Time se ističu kvalitetni primjeri i potiče podizanje kriterija u radu, osobito među filmskim edukatorima, filmskim drušinama, u razvoju metodičkih materijala i programa koji dolaze izvan institucionalnog okvira.

Filmska umjetnost može značajno doprinijeti otvaranju tema koje pripadaju širom okviru mentalnog zdravlja. Svjetska zdravstvena organizacija 2020. godine objavila je prilično alarmantne podatke – oko 14 % djece i mladih u dobi od 10 do 19 godina suočava se s nekim oblikom poteškoća, bilo da je riječ o anksioznosti, strahu od samoće ili drugim izazovima. Zato je važno da se o mentalnom zdravlju razgovara i u razredu. U tom smislu, nastojimo razvijati materijale koji otvaraju prostor za razgovor, potiču empatiju te pomažu djeci da prepoznaju i bolje razumiju vlastite emocije. U tom procesu ključnu ulogu imaju učitelji i nastavnici. Kao što smo danas čuli, potreban je netko tko će biti svojevrsan vodič ili „prevoditelj“ – netko tko pomaže djeci razumjeti ono što gledaju i prepoznati dublje poruke.

Vjerujem da će i ova knjiga, koju s nestrpljenjem očekujem pročitati, pružiti dodatne alate za rad. Na našem portalu već imamo 75 filmova, od kojih se barem dvadesetak bavi temama mentalnog zdravlja, i upravo kroz ovakve materijale možemo dodatno unaprijediti njihov edukativni potencijal.

NAGRADE ZA IZVRSNOST U RAZVOJU FILMSKE PISMENOSTI

Godišnje priznanje za izniman doprinos razvoju filmske pismenosti nacionalna je nagrada koja prepoznaje i afirmira izvrsnost u području razvoja filmske pismenosti. Na Poziv za dodjelu nagrada za izvrsnost u razvoju filmske pismenosti, objavljenom 2. ožujka 2026. godine na web stranici Hrvatskog audiovizualnog centra, kao godišnjem priznanju za izniman doprinos razvoju filmske pismenosti pristiglo je 70 prijava i to u kategorijama:

- Nagrada za najbolju školsku filmsku družinu u šk. god. 2024./2025.
- Nagrada za izvrsnost u radu filmskih edukatora za neprofesionalce u šk. god. 2024./2025.
- Nagrada za najbolji metodički materijal filmske pismenosti u šk. god. 2024./2025.
- Nagrada za najbolji program poticanja filmske pismenosti i razvoja filmske publike u 2025. godini

S ciljem sustavnog vrednovanja kvalitete rada u području filmske pismenosti, osnaživanjem mentora, učitelja i voditelja programa, poticanjem razvoja publike od najranije dobi i vidljivog pozicioniranja filmske pismenosti kao sastavnog dijela kulturnog i obrazovnog sustava, Povjerenstvo u sastavu: Katarina Ivče Farnell, Silvestar Mileta i Ingrid Padjen Đurić odlučilo je kako slijedi:

- Nagradu za najbolju školsku filmsku družinu u šk. god. 2024./2025. Filmska skupina SŠ Ambroza Haračića, Mali Lošinj
- Posebno priznanje Filmskoj družini ZAG, OŠ Marije Jurić Zagorke
- Posebno priznanje školskoj družini Kamera. Režija. Film. OŠ Slatine
- Nagradu za izvrsnost u radu filmskih edukatora za neprofesionalce u šk. god. 2024./2025. Dijana Pasarić, OŠ Strahoninec
- Nagradu za najbolji metodički materijal filmske pismenosti u šk. god. 2024./2025. Moje malo kino Vol 3.
- Nagradu za najbolji program poticanja filmske pismenosti i razvoja filmske publike u 2025. godini Program Film u bolnici, Sedmi kontinent

NAGRADA ZA IZVRSNOST U RAZVOJU FILMSKE PISMENOSTI: VERA ROBIĆ-ŠKARICA

Kroz godine predanog i vizionarskog djelovanja, Veri Robić-Škarica neumorno je gradila prostor u kojem film nije samo umjetnost za gledanje, već i za razumijevanje, promišljanje i učenje. Njezina sposobnost da prepozna važnost filmske kulture u obrazovanju i društvu u cjelini otvorila je nove puteve i postavila visoke standarde u području audiovizualne edukacije.

Vera Robić-Škarica više od trideset godina bila je uspješna tajnica Hrvatskog filmskog saveza te je tu instituciju transformirala od malene udruge u asocijaciju koja broji više od četrdeset filmskih udruga. Od 2000. u Hrvatskom filmskom savezu radila je i kao producent na više od 100 kratkih, igranih, eksperimentalnih, dokumentarnih i animiranih filmova koji su nagrađivani na brojnim svjetskim festivalima.

HFS je također u mandatu Vere Robić-Škarice postao i najznačajniji hrvatski izdavač filmske publicistike. Inicirala je revitalizaciju mreže kinoprikazivača, zagovarala uvođenje filmske kulture u redovitu nastavu osnovnih i srednjih škola te je poticala širenje filmske umjetnosti u sve segmente kulturnog i društvenog stvaralaštva u Hrvatskoj.

NAGRADA ZA IZVRSNOST U RAZVOJU FILMSKE PISMENOSTI: VERA ROBIĆ - ŠKARICA

Od 1999. sudjelovala je u pokretanju Škole medijske kulture koja prema preporuci Ministarstva znanosti, obrazovanja i mladih daje vrijedan doprinos razvijanju filmske kulture, u okviru nastave hrvatskog jezika i književnosti u hrvatskim školama. Škola danas nosi naziv Škola medijske kulture "Dr. Ante Peterlić". Obnašala je dužnost predsjednice HFS-a i predsjedavala je Hrvatskim audiovizualnim vijećem. Dobitnica je Velike zlatne arene 2012. za najbolji film „Pismo ćaći” redatelja Damira Čučića. Dobitnica je i nagrade UNICA-e za cjelokupni doprinos filmu 2017. godine.

Vera nije samo stvarala programe i projekte – stvarala je prilike. Prilike za mlade da otkriju svijet filma, za nastavnike i edukatore da razvijaju suvremene pristupe poučavanju i za publiku da film doživi na dubljoj, svjesnijoj razini. Njezin rad povezo je institucije, autore, pedagoge i publiku, gradeći čvrste temelje na kojima se i danas razvija filmska pismenost u Hrvatskoj.

Posebno je vrijedno istaknuti njezinu ustrajnost i vjeru u važnost dostupnosti filmskog obrazovanja svima – bez obzira na dob ili prethodno iskustvo. Upravo zahvaljujući toj predanosti, mnogi su prvi put naučili gledati film ne samo očima, već i razumijevanjem.

Njezin doprinos nadilazi pojedinačne projekte – on je oblikovao cijelo jedno područje i ostavio neizbrisiv trag u kulturnom i obrazovnom prostoru naše zemlje. Generacije koje dolaze nastaviti će graditi na temeljima koje je upravo ona postavila.

Draga Vera, hvala Vam na viziji koju ste hrabro slijedili, na znanju koje ste nesebično dijelili i na energiji kojom ste inspirirali sve oko sebe. Vaš rad ostaje trajno nadahnuće i putokaz.

S velikim poštovanjem i iskrenom zahvalnošću, čestitamo Vam na ovoj nagradi za izvrsnosti u razvoju filmske pismenosti u Hrvatskoj.

NAGRADA ZA NAJBOLJU ŠKOLSKU FILMSKU DRUŽINU U ŠK. GOD. 2024./2025.

FILMSKA SKUPINA SŠ AMBROZA HARAČIĆA, MALI LOŠINJ, RUŽICA DODIG

Iskreno zahvaljujem Odjelu za filmsku pismenost, HAVC-u i svima koji podržavaju rad naše filmske skupine te u ime Srednje škole Ambroza Haračića iz Malog Lošinja upućujem jedno veliko „hvala” i jedno veliko priznanje – od srca. Sretna sam što je naša filmska skupina prepoznata. Ne znam kakve su bile druge prijave, ali naša djeca, iako su na otoku, iznimno su aktivna i angažirana. Ta podrška i priznanje nam jako znače. U skupinu je uključeno 26 učenika kroz dva fakultativna predmeta – filmsku umjetnost te vizualnu i medijsku kulturu. Osim njih, kad je to potrebno, uključuju se i njihovi kolege za snimanja. To je poticajno jer se radi nešto kreativno i konkretno, a iza svega stoje i stvarni projekti, putovanja i iskustva.

Mislim da u srednjoj školi upravo to nedostaje – jer imamo mnogo predmeta koji su poprilično teorijski. Ovi predmeti, s druge strane, nude nešto umjetničko, kreativno i konkretno. To je u biti aktivnost koja ima svoj proces, i to vrlo zanimljiv proces. Vjerujem da takvi predmeti pomažu. Jedna mi je učenica nakon jednog procesa rekla: „Ja sada sasvim drukčije gledam na film.“ Vjerujem da na sličan način počinju kritički gledati i društvene mreže – jer razumiju kako nastaje sadržaj, koje su poruke i što se iza njih krije.

Kad krenemo raditi film, počinjemo zapravo od kraja – što želiš reći? Što ovim filmom želiš poručiti?

Kada je riječ o socijalnim vještinama i empatiji – o čemu smo danas govorili na konferenciji – kolege su naglasile da je djeci danas sve teže, zbog preplavljenosti digitalnim sadržajima, osjetiti i prepoznati emocije drugih. No nakon određenog vremena, kada se o tome razgovara, kada se film zaustavi i tematika obradi, djeca počinju drugačije promišljati. I to je ključno – da ne budu samo konzumenti sadržaja, nego autori vlastitih priča. Kada je riječ o radu na osjetljivim temama i mentalnim poteškoćama, proces uglavnom ide tako da se o tome ne govori odmah u prvom planu. Krene se s radom, a kroz proces stvaranja i razvijanja povjerenja, takve se stvari često otvaraju spontano – primjerice, u automobilu, na setu, u neformalnim situacijama, a ne za stolom koji bi to nametnuo kao službenu temu razgovora.

U tim trenucima, tijekom rada, djeca se opuste i počnu govoriti o svojim iskustvima i problemima.

Na kraju, zahvaljujem svima koji su prepoznali rad naše filmske skupine. I ohrabrila bih svu djecu da se vrijedi izložiti, opustiti i izaći iz svoje sigurne zone – jer upravo tamo nastaju pravi rezultati i plodovi rada.

POSEBNO PRIZNANJE „FILMSKOJ DRUŽINI ZAG”, OŠ MARIJE JURIĆ ZAGORKE

POSEBNO PRIZNANJE ŠKOLSKOJ DRUŽINI „KAMERA. REŽIJA. FILM.” OŠ SLATINE 21224 SLATINE

NAGRADA ZA IZVRSNOST U RADU FILMSKIH EDUKATORA ZA NEPROFESIONALCE U ŠK. GOD. 2024./2025.

DIJANA PASARIĆ, OŠ STRAHONINEC ČAKOVEC

Ovakva nagrada prije svega je izvor ponosa. To je onaj osjećaj koji sam, kao što sam već spomenula, osjećala tijekom cijele konferencije. Kada smo jutros govorili o važnosti medijske pismenosti mladih, zapravo sam osjećala ponos jer je to nešto što radim već kontinuirano 15 godina.

Ovakvo priznanje samo je „slag na torti“, ali i dodatni vjetar u leđa za daljnje aktivnosti i projekte. To je svakako motivacija, a već tijekom današnje konferencije u glavi su mi se počele rađati nove ideje.

Kada me pitate koliko je toga bilo u proteklom godinama, rekla bih da je to rad koji ide poput domino-efekta – započne se jedna aktivnost pa se iz nje razvije nova ideja i tako se sve prirodno nadograđuje. Sve to se prožima, a najveći vjetar u leđa zapravo dolazi od motivacije učenika koji žele sudjelovati u takvim aktivnostima.

Imam sreću da u mojoj sredini postoji velik interes za filmsku pismenost – i u školi i u široj zajednici. Postoji podrška lokalne zajednice koja nas potiče i pomaže u organizaciji filmskih radionica za učenike, i to ne samo u školi nego i tijekom praznika.

U školi se to brzo proširi, jer „dobar glas daleko se čuje“. Već u nižim razredima postoji interes, učenici me zaustavljaju na hodnicima i govore: „Jedva čekamo kad ćemo se pridružiti vašoj filmskoj družini!“

Vjerujem da je uz dobro vodstvo mentora i učitelja svaka poruka učenicima razumljiva. Ključno je individualno pristupiti svakom učeniku – svaki učitelj poznaje njihove interese i sposobnosti – te jasno definirati cilj koji želimo prenijeti i osmisliti način kako doći do učenika.

Današnjim učenicima često je teško govoriti o emocijama, bilo da se radi o književnom djelu ili filmu. No film im je prirodniji medij – oni ga žive, stvaraju i u njemu sudjeluju. Rođeni su s mobitelom i, htjeli mi to priznati ili ne, on im je postao gotovo „peti ud“.

Zato film može biti alat kroz koji lakše dopiremo do njih, potičemo ih da se otvore i govore o sebi. Kada analiziramo likove i situacije objektivno, bez pristranosti, oni lakše prepoznaju emocije, a time i mi lakše dolazimo do njihovih vlastitih emocija i možemo na njima raditi.

NAGRADA ZA NAJBOLJU METODIČKI MATERIJAL U NASTAVI U ŠK. GOD. 2024./2025. MOJE MALO KINO VOL 3. ČAKOVEC MARINA ZLATARIĆ

Željela bih zahvaliti Helgi Lajtman iz Centra za kulturu Čakovec, koja me nominirala za najbolji metodički materijal u protekloj školskoj godini – „Moje malo kino 3”.

„Moje malo kino” je knjižica koja obrađuje četiri dugometražna svjetska filma, prikazivana u nekoliko centara u Hrvatskoj. Sadrži pitanja, odgovore i analize, namijenjene radu s djecom. Cilj je dovesti djecu u kino i omogućiti im ne samo gledanje, nego i edukaciju te interaktivnu analizu filma.

Na to sam izuzetno ponosna. Projekt se nastavlja – završili smo četvrti dio, a u pripremi je i peti.

NAGRADA ZA NAJBOLJI PROGRAM POTICANJA FILMSKE PISMENOSTI I RAZVOJA FILMSKE PUBLIKE U 2025. GODINI PROGRAM „FILM U BOLNICI” , SEDMI KONTINENT ZAGREB

EDITA BILAYER, PREDSEDNICA UDRUGE DJECA SUSREĆU UMJETNOST I EUROPSKA KOORDINATORICA PROJEKTA „FILM IN HOSPITAL”, KOJI DJECI I MLADIMA U BOLNICAMA OMOGUĆUJE PRISTUP EUROPSKOM FILMU I KULTURNIM SADRŽAJIMA

HAVC-ova nagrada za najbolji program filmske pismenosti za nas ima posebno značenje jer je riječ o prvoj takvoj nagradi dodijeljenoj u Hrvatskoj, a „Film u bolnici” prepoznat je upravo u području u kojem film izlazi iz kina i učionica te dolazi do djece kojoj je pristup kulturi najčešće najteže dostupan. U bolničkom okruženju film postaje mnogo više od sadržaja: on je povod za razgovor, za emociju, za susret i za trenutak u kojem dijete ponovno može biti dijete.

Posebno nam je važno što je tema konferencije bila usmjerena na odnos filma i mentalnog zdravlja djece i mladih, jer upravo to područje „Film in Hospital” razvija već godinama, uz istraživački potvrđene učinke programa na dobrobit djece. Dodatnu težinu daje i činjenica da je „Film in Hospital” već prepoznat u europskom kontekstu kroz publikaciju „Culture and Health: Time to Act”, kao primjer prakse koja povezuje kulturu, zdravlje i dobrobit. Ovo priznanje dolazi u trenutku kada Hrvatska preuzima koordinaciju europske mreže projekta za razdoblje od 2026. do 2028., što potvrđuje da praksa razvijena u Hrvatskoj ima širu europsku vrijednost.

Nagrada je ujedno priznanje svim bolnicama, partnerima, edukatorima, autorima i filmskim profesionalcima koji su vjerovali da kultura može biti dio podrške djeci u ranjivim situacijama. Nadamo se da će ova tema dodatno osnažiti suradnju kulture, zdravstva i obrazovanja te otvoriti prostor da pristup filmu i kulturnim sadržajima u bolnicama postane prepoznat kao važan dio brige za dobrobit djece.

VIDEO „KAKO DJEČJI FILM RAZVIJA EMPATIJU I EMOCIJE“

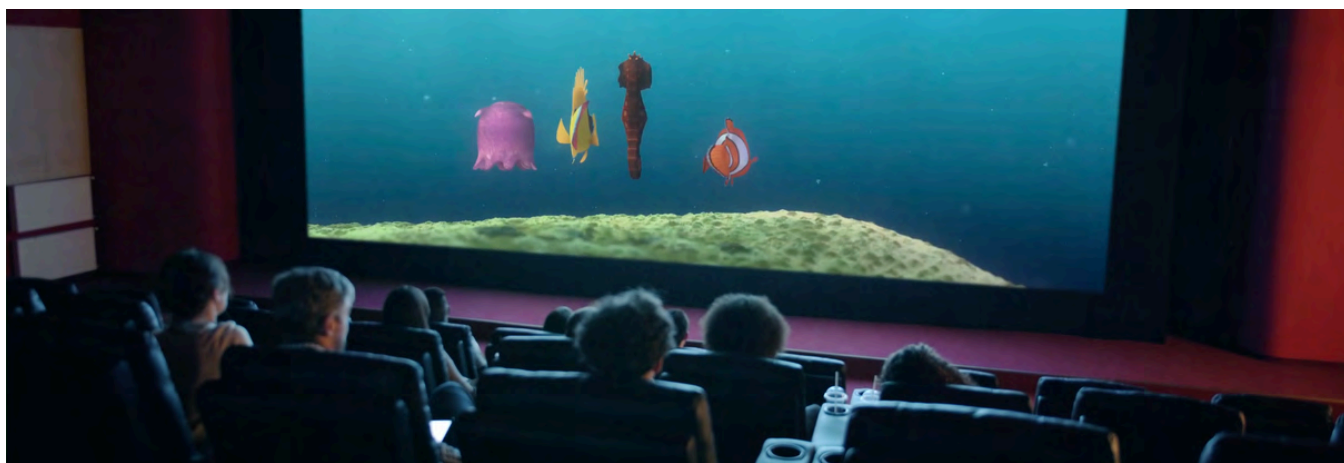
Video na duhovit i dinamičan način istražuje kako dječji film utječe na razvoj empatije i emocionalne inteligencije kod najmlađih. Kroz kombinaciju igranih scena, spontanijih reakcija i prepoznatljivih filmskih referenci prikazano je kako filmovi potiču razumijevanje emocija, suosjećanje i zajedništvo. Posebnu su vrijednost donijeli kratki intervjui u kojima iz prve ruke vidjimo kako djeca doživljavaju filmove i povezuju ih sa svakodnevnim iskustvom.

Scenarij i režija: Zoran Pribičević

DOP: Ante Gugić

Montažer: Antonio Pavlović

Ton-majstor: Luka Mustać

**VIDIMO SE NA 3. KONFERENCIJI O
FILMSKOJ PISMENOSTI!**

WWW.FILMSKAPISMENOST.HR

**Hrvatski
audiovizualni
centar**
Croatian Audiovisual Centre